

Cyngor Sir Ynys Môn	
CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	26 Medi 2024
TEITL YR ADRODDIAD:	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023/2024
ADRODDIAD GAN:	Lynn Ball, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (est 2568) lbxcs@ynysmon.llyw.cymru
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cyflwyno adroddiad blynyddol statudol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Sir
SWYDDOG CYSWLLT:	Mared Wyn Yaxley Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol / Dirprwy Swyddog Monitro mwyics@ynysmon.llyw.cymru

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae'r Pwyllgor Safonau'n bwyllgor statudol sy'n gyfrifol am hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan Gynghorwyr Sir Ynys Môn a'r Cynghorwyr Tref a Chymuned yn yr ardal, gan eu cynorthwyo i ddilyn eu Côd Ymddygiad.
- 1.2 Mae gofyn statudol i'r Pwyllgor Safonau gyflwyno adroddiad blynyddol cyn gynted â bo modd ar ddiwedd blwyddyn ariannol i'r Cyngor. Rhaid i'r adroddiad egluro sut mae'r Pwyllgor wedi bodloni ei swyddogaethau statudol yn ystod y cyfnod perthnasol.
- 1.3 Mae'r adroddiad atodol wedi ei chyflwyno a'i chytuno gan y Pwyllgor Safonau.

2. Argymhelliad

- 2.1 Bod Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023-2024 yn cael ei gyflwyno i gyfarfod o'r Cyngor Sir i'w gymeradwyo o fewn tri mis o'i dderbyn.
- 2.2 Bod y Cyngor yn cymeradwyo Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2024/2025 (Atodiad 3 i'r Adroddiad) gan dderbyn y gallai materion ychwanegol gael eu cynnwys, yn unol â'r galw.

Adroddiad Blynyddol Pwyllgor Safonau: 2023-2024

CYNNWYS

Adran	Teitl
1	Rhagair
2	Aelodaeth y Pwyllgor
3	Cyflawniadau'r Pwyllgor yn ystod 2023/2024
4	Edrych ymlaen i 2024/2025

ATODIADAU	
Atodiad 1	Rôl a chyfrifoldeb y Pwyllgor Safonau
Atodiad 2	Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023-2024 gyda manylion gweithredu wedi eu nodi
Atodiad 3	Rhaglen Waith arfaethedig y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2024-2025
Atodiad 4	Newyddlen y Pwyllgor Safonau at y Cynghorau Tref a Chymuned – rhifyn 5 (Hydref 2023)
Atodiad 5	Newyddlen y Pwyllgor Safonau at y Cynghorau Tref a Chymuned – rhifyn 6 (Ebrill 2024)
Atodiad 6	Newyddlen y Pwyllgor Safonau at y Cynghowyr Sir – rhifyn 5 (Medi 2023)
Atodiad 7	Newyddlen y Pwyllgor Safonau at y Cynghorwyr Sir – rhifyn 6 (Ebrill 2024)
Atodiad 8	“Cwrdd â'r Pwyllgor Safonau” – Ebrill 2024
Atodiad 9	Ffurflen Arweinyddion Grwpiau ar gyfer adrodd ynghylch eu dyletswydd fel Arweinydd Grŵp 2023/2024

1. Rhagair

Rhys Davies Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (Chwefror 2024)

Derbyniais y swydd fel Cadeirydd y Pwyllgor yn Chwefror 2024, yn dilyn bod yn Is-gadeirydd ers Ionawr 2020. Y cyn-Gadeirydd oedd John R Jones ac mae'r diolch am ran helaeth y gwaith gaiff sylw yn yr adroddiad hwn felly'n adlewyrchiad o'i ymroddiad a'i arweiniad o. Hoffwn gymryd y cyfle yma i ddiolch, ar ran aelodau'r Pwyllgor, am waith John fel Cadeirydd dros y 4 mlynedd diwethaf. Mae John yn parhau fel aelod annibynnol ar y Pwyllgor Safonau ac rydym yn falch iawn o'i gyfraniad gwerthfawr.

Mae 9 aelod ar y Pwyllgor Safonau, a cafwyd sawl newid ar aelodaeth y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn.

- Hoffwn gymryd y cyfle i ddiolch i Celyn Menai Edwards a Sharon Warnes am eu cyfraniadau i waith y Pwyllgor, cyn eu hymddiswyddiadau fel aelodau annibynnol yn Hydref 2023 ac Ionawr 2024.
Yn dilyn proses recriwtio gan Banel Dethol y Pwyllgor Safonau, a diolchir i'r Panel am ei waith, penodwyd dau aelod annibynnol newydd i'w seddi sef Trefor Owen a Brace Griffiths. Mae Trefor wedi ei benodi'n Is-Gadeirydd y Pwyllgor ers Chwefror 2024 a diolchaf iddo am ei gefnogaeth.
- Diolchaf hefyd i'r Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes am ei fewnbwn o yn rhinwedd ei rôl fel un o gynrychiolwyr Aelodau'r Cyngor Sir ar y Pwyllgor. Enwebwyd Cynghorydd Margaret Murley Roberts fel ei olynydd ym Medi 2023 ac mae eisoes wedi gwneud cyfraniad gwerthfawr.

Mae gwaith y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn wedi bod yn amrywiol a phrysur wrth iddo ateb y gofyn statudol o fod yn gyfrifol am hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan Gynghorwyr Sir Ynys Môn a'r Cynghorwyr yn y Cynghorau Tref a Chymuned, yn cynnwys cynorthwyo Aelodau i ddilyn eu Cod Ymddygiad.

Cafwyd 3 cyfarfod ffurfiol ynghyd â 7 cyfarfod anffurfiol. Roedd hyn, wrth gwrs, ar ben nifer o sgysiau a gynhaliwyd gydag Arweinyddion Grwpiau, aelodau etholedig, ac aelodau a chlercod yn y Cynghorau Cymuned, ac ystyriaethau o'r Protocol Datrysiaid Lleol, yn ogystal â sesiynau hyfforddiant. Bu arsylwi mewn cyfarfodydd a chynnal adolygiadau o gofrestrau diddordebau sampl o aelodau'r Cyngor Sir yn rhan sylweddol o'r gwaith, yn ogystal â sicrhau bod negeseuon pwysig am faterion ymddygiad yn derbyn sylw aelodau drwy gyfarfodydd Arweinyddion Grwpiau, Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned a Newyddlenni. Sicrhawyd bod Ynys Môn yn cael ei gynrychioli ar Fforwm Pwyllgorau Safonau Cenedlaethol Cymru hefyd. Ceir trosolwg o waith y Pwyllgor yn yr adroddiad hwn a gobeithir bydd y diwyg newydd ar yr adroddiad yn ei gwneud yn fwy hwylus darllen a deall y gwaith gafodd ei gyflawni gan y Pwyllgor Safonau eleni.

Diolchaf yn fawr i aelodau etholedig a chyfetholedig y Cyngor Sir, a'r aelodau a'r Clercod yn y Cynghorau Tref a Chymuned am eu cydweithrediad gyda materion ymddygiad. Mae'r deg egwyddor bywyd cyhoeddus yn glir a chynnwys y Cod Ymddygiad yn aros yn driw i hyn. Gobeithir bod ymdrechion y Pwyllgor yn golygu bod gofynion y Cod yn eglur ar gyfer aelodau, a hynny yn ei dro yn eu cynorthwyo wrth iddynt weithio dros fuddiannau etholwyr yr ardal.

Rhys Davies (Cadeirydd)

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

2. AELODAETH Y PWYLLGOR

Mae'r Pwyllgor Safonau'n bwyllgor statudol sydd â 9 aelod. Ceir gwybodaeth am rôl a chyfrifoldebau'r Pwyllgor yn **Atodiad 1**. Mae manylion am y Pwyllgor a'i aelodaeth ar gael yn y fan [yma](#).

(A) Aelodau Annibynnol: Penodir y pum aelod annibynnol am hyd at ddau dymor o bedair mlynedd. Rhaid penodi'r Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd o blith yr aelodau annibynnol. Gwneir y penodiadau am gyfnod o bedair mlynedd. Gall unigolyn ei ail-ethol i'r Gadair/fel Is-Gadeirydd.

(B) Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned: Penodir dau aelod er mwyn cynrychioli'r cynghorau tref a chymuned yn dilyn etholiadau llywodraeth leol. Bydd y cynrychiolwyr yn eistedd ar y Pwyllgor Safonau tan yr etholiadau llywodraeth leol nesaf neu hyd nes nad yw'r unigolion a benodwyd yn aelodau o'r cyngor cymuned mwyach, pa un bynnag sy'n digwydd gyntaf. Gall aelodau cyngor tref a chymuned gael eu hailbenodi am un tymor arall, gyda chytundeb cynghorau tref a chymuned Ynys Môn.

(C) Aelodau'r Cyngor Sir: Gwneir penodiadau am ddau gynrychiolydd drwy benderfyniad y Cyngor.

Ceir dolen at swydd ddisgrifiadau aelodau'r Pwyllgor [yma](#).

	Rhys Davies (Cadeirydd)	Aelod Annibynnol		Iorwerth Roberts	Cynrychiolydd y Cynghorau Tref a Chymuned
	Brace Griffiths	Aelod Annibynnol		Margaret Murley Roberts	Cynrychiolydd y Cyngor Sir
	John R Jones (Cadeirydd hyd nes Chwefror 2024)	Aelod Annibynnol		Dafydd Rhys Thomas	Cynrychiolydd y Cyngor Sir
	Gill Murgatroyd	Aelod Annibynnol		Margaret Thomas	Cynrychiolydd y Cynghorau Tref a Chymuned
	Trefor Owen (Is-Gadeirydd)	Aelod Annibynnol			

Bu Celyn Menai Edwards a Sharon Warnes yn aelodau annibynnol o'r Pwyllgor yn ystod y flwyddyn, hyd nes eu hymddiswyddiadau yn Hydref 2023 ac Ionawr 2024. Penodwyd Trefor Owen a Brace Griffiths i'w seddi yn Hydref 2023 ac Ionawr 2024.

Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes oedd cynrychiolydd y Cyngor Sir ar y Pwyllgor hyd nes ei ymddiswyddiad a phenodiad Cynghorydd Margaret Murley Roberts ym Medi 2023.

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

3. Cyflawniadau'r Pwyllgor yn ystod y flwyddyn

Dyma drydydd adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau, wedi ei gwblhau yn unol â gofyniad Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, er bod paratoi adroddiad blynyddol yn arfer yn y Cyngor hwn ers sawl blwyddyn. Mae'n adrodd ar waith y Pwyllgor rhwng Ebrill 2023 a Mawrth 2024.

Mae Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2023-2024 (fel y cymeradwywyd gan y Cyngor llawn ym Medi 2023) gyda manylion am weithrediad y Pwyllgor yn erbyn yr amcanion hyn yn ystod y flwyddyn wedi eu nodi yn **Atodiad 2**. Fel blynyddoedd eraill, cododd rhai materion na ragwelwyd yn ystod y flwyddyn, ac mae'r manylion am y rhain hefyd wedi eu cynnwys yn yr Atodiad.

Gellir cael mynediad at Raglenni, Adroddiadau a Chofnodion cyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor ar dudalen gartref y Pwyllgor Safonau ar wefan y Cyngor – dolen [yma](#).

Tynnir sylw penodol at y materion hyn:

- **Cwynion ynghylch aelodau Cyngor Sir / Cyngorau Tref a Chymuned yn Ynys Môn at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru**

Cyngorwyr Sir: Derbyniwyd gohebiaeth am 3 achos lle penderfynodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) beidio ymchwilio. Mae 2 achos cyfredol ble mae'r OGCC yn ymchwilio'r materion. Mae'r 2 achos yn ymwneud â 2 Gyngorydd Sir gwahanol.

Cyngorwyr Tref a Chymuned: Derbyniwyd gohebiaeth am 4 achos lle penderfynodd OGCC beidio ymchwilio. Mae 1 achos cyfredol ble mae'r OGCC yn ymchwilio'r mater. Mae'r achosion hyn oll yn ymwneud ag un Cyngor Cymuned yn Ynys Môn ac mae hyn yn destun pryder ar gyfer y Pwyllgor Safonau.

Tra bod 3 achos yn destun ymchwiliad gan OGCC, nid oes unrhyw adroddiadau neu argymhellion wedi eu gwneud neu eu cyfeirio at y Pwyllgor gan OGCC yn ystod y cyfnod hwn. Ni dderbyniwyd unrhyw hysbysiadau gan Banel Dyfarnu Cymru yn ystod y cyfnod hwn chwaith.

Bydd OGCC, a Phanel Dyfarnu Cymru, yn cyhoeddi crynodeb o achosion gaiff eu hystyried ganddynt ar gyfer Cymru gyfan ar eu gwefannau. Adroddir ar yr achosion hyn yng nghyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Safonau a rhennir crynodeb o'r wybodaeth o fewn y Newyddlenni a gyhoeddir gan y Pwyllgor Safonau.

- **Gwaith gyda Chyngorau Tref a Chymuned yr Ardal.**

Yn ogystal â gwaith y Pwyllgor gyda'r Protocol Datrysiaid Lleol (mwy o wybodaeth isod), roedd yn fwiad o fewn Rhaglen Waith y Pwyllgor, ei fod yn cynnal adolygiadau mewn 2 Gyngor Cymuned lle derbyniodd y Pwyllgor bryderon.

- Er y bwriad i gynnal adolygiad yn un o'r Cyngorau yn Haf 2023, gofynnodd Clerc y Cyngor Cymuned ar i'r adolygiad gael ei ohirio ac nid oes dyddiad wedi ei bennu hyd yma, er i gyswllt pellach gael ei wneud.
- Mewn Cyngor Cymuned arall, gwrthododd y Clerc y cynnig am adolygiad ar ran y Cyngor Cymuned. Nid oes rheidrwydd ar gyngorau tref a chymuned i gydymffurfio gyda chynnal

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

adolygiad ac felly penderfynodd y Pwyllgor na fyddair y mater hwn yn derbyn sylw pellach, oherwydd bod y cyngor cymuned eisoes wedi tynnu ar adnoddau'r Pwyllgor yn ystod 2022/2023.

Mynychodd ddau aelod o'r Pwyllgor Safonau gyfarfod o Gyngor Cymuned arall ar ddechrau 2023 at bwrpas arsylwi. Darparwyd adborth ac ystyriodd yr aelodau fu'n bresennol bod ymddygiad yn y cyfarfod a arsylwyd yn dderbyniol. Mae'n destun pryder bod pum cwyn wedi eu hanfon at swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch aelodau o'r Cyngor Cymuned hwn ar ddechrau 2024.

Mynychodd Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau gyfarfodydd o'r Fforwm Cyngor Tref a Chymuned ar 12 Medi 2023 a 6 Chwefror 2024 a rhannwyd Newyddlenni gyda'r Cynghorau Tref a Chymuned (dogfennau tebyg i'r hyn a rannwyd gydag aelodau'r Cyngor Sir) yn Hydref 2023 ac Ebrill 2024. Mae'r Newyddlenni a anfonwyd at y Cynghorau Tref a Chymuned ar gael yn **Atodiadau 4 a 5**; a'r Newyddlenni at Aelodau'r Cyngor Sir (etholedig a chyfetholedig) yn **Atodiadau 6 a 7**. Anfonwyd dogfen ychwanegol gyda'r Newyddlenni a anfonwyd ym mis Ebrill - "Cwrdd ag Aelodau Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn". Mae copi ar gael yn **Atodiad 8**. Anogir Aelodau i ddarllen y Newyddlenni hyn, a gofynnir i Arweinyddion Grwpiau atgyfnerthu'r neges hon pan gyhoeddir y rhain ddwywaith y flwyddyn.

Fel rhan o'r gwaith gyda chynghorau tref a chymuned, derbyniodd Gadeirydd y Pwyllgor a'r Cyfreithiwr (Llywodraethant Corfforaethol) wahoddiad ym mis Ionawr 2024 i gyfarfod rhanbarthol o Un Llais Cymru (y sefydliad cenedlaethol sy'n cynrychioli cynghorau tref a chymuned ledled Cymru) er mwyn darparu cyflwyniad ar rôl y Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro.

Bwriedir parhau gyda'r cysylltiad â chyfarfodydd y Fforwm. Parheir i gyhoeddi Newyddlen ar gyfer y cynghorau tref a chymuned yn dilyn cyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor (ddwywaith y flwyddyn), ond ystyrir cynnwys y Newyddlenni ar gyfer y dyfodol. Teimla'r Pwyllgor bod eu paratoi yn drwm ar adnoddau'r Pwyllgor a'r swyddogion sy'n cefnogi ac nad oes llawer o ymateb wedi ei dderbyn i geisiadau am bynciau/faterion a godir ynddynt.

Mae hi hefyd yn fwriad trefnu hyfforddiant Cod Ymddygiad ar gyfer y cynghorau tref a chymuned ar gyfer y flwyddyn i ddod. Anogir y 40 cyngor tref a chymuned ar yr Ynys i fynychu. Mae'n deg dweud bod y nifer sy'n cymryd rhan yn siomedig, er bod y Pwyllgor yn ddiolchgar i'r Cynghorau Tref a Chymuned hynny sydd wedi ymgysylltu â digwyddiadau hyfforddi blaenorol.

▪ **Protocol Datrysiad Lleol:**

Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer Aelodau'r Cyngor Sir:

Tra bod rhai pryderon wedi dod i sylw Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn ystod y flwyddyn, nid oedd cais i Gadeirydd y Pwyllgor weithredu o dan drefniadau'r Protocol. Cafodd materion lefel-isel o bryderon am ymddygiad aelodau eu delio'n fewnol drwy brosesau grŵp gwleidyddol.

Atgoffir aelodau bod y Protocol ar gael, er mai gobaith y Pwyllgor, wrth gwrs ydi na fydd ei angen. Atgoffir aelodau am yr egwyddorion hyn petaent yn bwriadu defnyddio'r Protocol Datrysiad Lleol: bod angen codi pryderon mor fuan â phosib wedi'r digwyddiad dan sylw, a bod angen ymdrin â'r mater fel blaenoriaeth a sicrhau eu bod yn rhoi sylw dyledus i'r broses. Credir a bod hyn yn hanfodol er mwyn rhoi'r cyfle gorau i'r drefn fod yn llwyddiannus.

Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned:

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

Fel rhan o waith y Pwyllgor yn ystod 2023-2024, datblygwyd Protocol Datrysiaid Lleol ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned, sy'n ychwanegol at y Protocol sydd wedi ei ddatblygu gan Un Llais Cymru. Ni chafodd y Protocol ei ddefnyddio yn y cyfnod ers ei fabwysiadu.

Trefnwyd hyfforddiant ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Safonau ar Gyfryngu yn Ionawr 2024, at bwrpas gweithredu'r Protocolau hyn.

▪ **Cyngor gan y Pwyllgor ar hyfforddiant i Aelodau ac Arweinyddion Grwpiau**

Cyflwynir adroddiadau gan y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol yng nghyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Safonau sy'n cynnwys ystyried y cynnwys a'r gweithredu sydd wedi ei gyflawni o fewn Rhaglen Hyfforddi Aelodau'r Cyngor. Rhoddir cyfle i'r Pwyllgor roddi ei fewnbwn ar y Rhaglen wrth iddi gael ei datblygu ac ystyried i ba raddau bydd Aelodau'n cymryd rhan â'r Rhaglen Hyfforddi.

Cafodd materion hyfforddiant sylw yn rhan o sgysiau'r Pwyllgor gyda'r Arweinyddion Grwpiau yn Haf 2023 ac roedd materion yn ymddangos ar raglen waith y Pwyllgor am eleni oedd yn deillio o'r sgysiau hyn, fel y gwelir yn **Atodiad 2**. Mae gwaith pellach yn cael ei wneud ar y materion hyn ar gyfer rhaglen waith y flwyddyn i ddod, fel gwelir yn **Atodiad 3**, sy'n cynnwys hyfforddiant "coaching" 1-1 ar gyfer yr Arweinyddion Grwpiau eu hunain, a hyfforddiant ar gyfer cadeiryddion sy'n ymwneud â chadeirio cyfarfodydd anodd.

Mae Hyfforddiant ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau'n rhan o Raglen Waith flynyddol y Pwyllgor.

Mae'r Hyfforddiant a gynhaliwyd ar gyfer yr Aelodau yn ystod y cyfnod adrodd hwn yn cynnwys :

- **Caniatadau Arbennig:**

- Un o ddyletswyddau'r Pwyllgor ydi ystyried ceisiadau am ganiatadau arbennig er mwyn galluogi aelodau, na allai gymryd rhan mewn trafodaeth neu benderfyniad oherwydd diddordeb personol (rhagfarnol) sylweddol, i weithredu os yw'n disgyn o fewn amgylchiadau a ddiffinnir gan statud.
- Derbyniwyd un cais am ganiatâd arbennig yn ystod y flwyddyn hon ac ystyriwyd y mater gyda'r cyhoedd a'r wasg wedi eu heithrio. Mae dolen at y Gwrandawriad, a'r Prawf Budd Cyhoeddus, ar gael [yma](#). Penderfynwyd darparu caniatâd rhannol ar gyfer yr aelod a fyddai'n galluogi iddo gymryd rhan mewn trafodaethau ar ran y Cyngor Cymuned, yn ei swydd fel Cadeirydd, ond nid i bleidleisio. Cyn ystyried y cais (Hydref 2023) derbyniodd aelodau'r Panel (dau aelod annibynnol ac un cynrychiolydd y cynghorau tref a chymuned) hyfforddiant golywi ar ganiatadau arbennig.
- Darparwyd hyfforddiant cyffredinol ar roddi caniatadau arbennig ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Safonau eto yn Ionawr 2024.

- **Hyfforddiant Cod Ymddygiad**

- Yn dilyn etholiadau Mai 2022, trefnwyd sesiynau hyfforddiant i aelodau'r Cyngor gan y Pwyllgor Safonau. Tra bod mwyafrif yr aelodau etholedig wedi derbyn yr hyfforddiant ar y pryd, roedd 4 aelod nad oedd wedi gallu bod yn bresennol. Trefnwyd sesiynau hyfforddiant ar gyfer y 4 aelod yma mewn 1 sesiwn Gymraeg ac 1 sesiwn Saesneg yn ystod y flwyddyn.

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

Cafodd un aelod eu hethol ym Mawrth 2023 a threfnwyd bod yr aelod yma hefyd yn derbyn hyfforddiant Cod Ymddygiad. Mae'r 35 aelod etholedig cyfredol wedi derbyn hyfforddiant cod ymddygiad mewn ystafell ddsbarth.

- Trefnwyd hyfforddiant Cod Ymddygiad ar gyfer 3 aelod cyfetholedig y Pwyllgorau Sgriwtini yn ystod y cyfnod hefyd.
 - Fel Pwyllgor, credwn ei bod hi'n hanfodol bod pob Aelod yn derbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad ac rydym yn siomedig bod Llywodraeth Cymru wedi gwrthod yr argymhelliad yn yr Adroddiad Penn y dylai hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad fod yn orfodol i bob Aelod. Cafodd hyn ei gynnwys yn ymateb y Pwyllgor Safonau i Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr Adroddiad Penn ym Mehefin 2023.
- **Asesiad y Pwyllgor o sut mae Arweinwyr Grŵp wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd newydd i hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan gynghorwyr eu grwpiau**

Llynedd oedd y tro cyntaf i'r trefniant hwn fod yn rhan o Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau. Diwygiwyd rhywfaint ar y drefn eleni, gan gynnwys y ffurflen a ddefnyddiwyd gan yr Arweinyddion Grwpiau er mwyn adrodd i'r Pwyllgor, cyn bod cyfarfodydd yn cael eu trefnu rhwng aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau a phob Arweinydd Grŵp yn unigol yn ystod Mai a Mehefin 2024, ar gyfer edrych yn ôl ar y flwyddyn ariannol a fu. Mae copi wag o'r ffurflen a ddefnyddiwyd eleni i'w gweld yn **Atodiad 9**.

Dymuna'r Pwyllgor Safonau ddiolch yn fawr i'r Arweinyddion Grwpiau am eu cydweithrediad a'u parodrwydd i drafod yn y cyfarfodydd hyn, ac yn gyffredinol drwy'r flwyddyn.

Mae'r aelodau annibynnol yn falch o adrodd eu bod yn fodlon gyda'r gwaith a gyflawnwyd gan Arweinyddion Grwpiau o safbwynt eu dyletswyddau ymddygiad yn ystod 2023/24. Maent o'r farn bod yr Arweinyddion Grwpiau, er hefo steil eu hunain o arwain aelodau eu grŵp, i gyd yn cymryd camau rhesymol er mwyn cynnal safonau uchel o ymddygiad ymysg yr aelodau. Maent yn dod i'r casgliad yma ar sail cynnwys yr adroddiadau ysgrifenedig a ddarparwyd gan yr Arweinyddion Grwpiau a'r sgysiau a gynhaliwyd.

Mae'r Pwyllgor o'r farn bod y broses eleni wedi bod yn gadarnhaol gyda'r holl Arweinyddion Grwpiau yn trafod a thystiolaethu esiamplau effeithiol o ddirprwyo dyletswyddau i aelodau eraill o fewn eu grŵp a datblygu aelodau. Mae'r Arweinyddion Grwpiau hefyd yn tystio i'w gwaith yn mentora aelodau eu grwpiau a chynnal cyfarfodydd 1-1 yn rheolaidd gydag aelodau. Cynhaliwyd trafodaeth hefyd gydag Arweinydd Grŵp a gymerodd gamau i ddelio ag ymddygiad sy'n is na'r safon sy'n ofynnol yn rhesymol mewn perthynas ag aelod o'u grŵp.

Bwriedir cynnal proses a threfniadau cyffelyb ar gyfer yr asesiad hwn yn 2024/2025 gyda newidiadau cyfyngedig, fel sydd wedi eu nodi o fewn y Rhaglen Waith (**Atodiad 3**)

Mae gohebiaeth dorfol wedi ei rannu gyda'r Arweinyddion Grwpiau er mwyn eu hysbysu o ganfyddiadau'r Pwyllgor Safonau a'r addasiadau bwriedir ar gyfer y dyfodol.

Anogir Arweinyddion Grwpiau i barhau i gysylltu gyda'i haelodau'n gyson er mwyn bodloni'r gofyn eu bod yn hybu a chynnal safonau uchel o ymddygiad, ac i dderbyn unrhyw wahoddiad am hyfforddiant a dderbynnir ganddynt ynghylch eu rôl fel Arweinyddion Grwpiau yn y dyfodol. Mae

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

trefnu hyfforddiant penodol yn y maes hwn yn rhan o Raglen Waith y Pwyllgor Safonau yn 2024/2025.

- **Ymyrraeth Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Pwyllgor mewn mater ymddygiad yn y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion**

Yn dilyn cyfeiriad gan y Swyddog Monitro penderfynodd Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Pwyllgor y byddent yn mynychu cyfarfodydd y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion at bwrpas arsylwi ymddygiad aelodau. Cychwynnwyd ar y broses arsylwi ym mis Mawrth 2024 ac mae'r gwaith hwn yn parhau ar Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2024/2025.

Cyfarfu Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau â'r Arweinyddion Grŵp perthnasol i drafod ymddygiad 2 aelod. Ym marn y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd, cymerwyd camau adfer a daeth y ddau fater i ben yn foddhaol.

Bydd rhagor o wybodaeth am waith monitro'r ymddygiad yn y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion yn cael ei hysbysu ar ddiwedd yr ymarfer, yn adroddiad blynyddol 2024-2025 y Pwyllgor.

- **Adolygiadau o'r tair Cofrestr o Ddiddordebau**

Elfen bwysig o waith y Pwyllgor yn ystod 2023/2024 oedd cynnal adolygiadau o Gofrestrau Diddordebau sampl o aelodau'r Cyngor Sir. Cyflawnwyd y gwaith hwn gan y pum aelod annibynnol ar y Pwyllgor Safonau, gyda phob aelod yn adolygu Cofrestrau 4 aelod etholedig, wedi eu dewis ar hap, ar sail cydbwysedd gwleidyddol, a chyda pob arweinydd grŵp yn destun adolygiad. Cwblhawyd yr adolygiadau hyn yn ystod Ionawr 2024 ac mae gweithredu ar y canfyddiadau yn rhan o raglen waith y Pwyllgor ar gyfer 2024/25 yn **Atodiad 3**. Hyderir y bydd rhannu arferion da a gwersi i'w dysgu yn fodd o atgoffa'r aelodau ynghylch gofynion cofrestru o dan y Cod Ymddygiad.

4. Edrych ymlaen i 2024/2025

Mae Rhaglen Waith arfaethedig y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2024-2025 wedi ei gynnwys yn **Atodiad 3**.

Mae gofynion statudol ar y Pwyllgor Safonau (gweler **Atodiad 1**). Fodd bynnag, mae penderfynu sut mae gweithredu o fewn y gofynion statudol hynny yn fater o ddewis lleol i raddau helaeth. Ers sawl blwyddyn bellach, datblygwyd model rhyngweithiol gan y Pwyllgor Safonau, gyda'r Pwyllgor yn ymgymryd â gwaith ataliol estynedig.

Mae'r gwaith hwn wedi bod yn effeithiol, gyda nifer y cwynion ynghylch ymddygiad aelodau'r Cyngor Sir a'r Cynghorau Tref a Chymuned yn isel ers sawl blwyddyn. Ni dderbyniodd y Pwyllgor Safonau gyfeiriad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru / Banel Dyfarnu Cymru ynghylch apêl ers 2016. Yn yr un modd, ers 2016, ni fu'n ofynnol i unrhyw gynghorydd ymddangos gerbron Panel Dyfarnu Cymru.

Fodd bynnag, ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae 3 achos yn destun ymchwiliad ar hyn o bryd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Rhagwelir y gellid cyfeirio un neu fwy o'r materion hyn at y Pwyllgor Safonau ar gyfer gwrandawriad. Os bydd hyn yn digwydd, bydd gwrandawriad/gwrandawriadau o'r fath yn dod yn flaenoriaeth i'r Pwyllgor Safonau a'i swyddogion cefnogol. Er mwyn sicrhau bod digon o gapasiti i gyflawni'r gofyniad statudol sylfaenol hwn, bydd rhaglen waith ataliol y Pwyllgor yn cael ei chwtdogi yn ystod y cyfnod hwn. Adlewyrchir hyn yn y rhaglen waith ddrafft. Felly, er enghraifft, ni fydd y Pwyllgor Safonau yn cynnal unrhyw adolygiadau o'r cofrestrau, naill ai'r Cyngor Sir neu'r Cynghorau Tref a Chymuned.

Bydd y Pwyllgor, wrth gwrs, yn blaenoriaethu ei waith ac yn ailgyfeirio ei adnoddau i sicrhau ei fod yn parhau i fodloni ei ofynion statudol a bydd yn parhau i gefnogi Aelodau'r Cyngor Sir a chynghorau tref a chymuned i gydymffurfio â'r gofynion o dan eu Cod Ymddygiad.

Adroddiad Blynyddol
Pwyllgor Safonau:
2023-2024

ATODIADAU

ATODIAD 1:

Rôl a Chyfrifoldeb y Pwyllgor Safonau:

Mae'n ofyn statudol bod gan y Cyngor Sir Bwyllgor Safonau. Swyddogaethau cyffredinol pwyllgorau safonau yw hybu a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau ac aelodau cyfetholedig o awdurdod perthnasol a'u cynorthwyo i gydymffurfio â Chod Ymddygiad yr aelodau.

I'r perwyl hwn, mae rolau a swyddogaethau statudol y Pwyllgor Safonau, mewn perthynas ag aelodau'r Cyngor Sir (etholedig a chyfetholedig) a Chynghorau Tref/Cymuned yn cynnwys:-

- hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan aelodau;
- cynorthwyo aelodau i gadw at eu Cod Ymddygiad;
- cynghori'r awdurdod ynghylch mabwysiadu neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau;
- cynghori, hyfforddi, neu drefnu i hyfforddi aelodau ar faterion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad;
- monitro gweithrediad Cod Ymddygiad yr Aelodau;
- ystyried ceisiadau am ganiatâd arbennig;
- ymdrin ag unrhyw atgyfeiriadau oddi wrth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC), neu Banel Dyfarnu Cymru.

Yn ogystal, mae dyletswyddau ychwanegol wedi cael eu rhoi ar y Pwyllgor ers mis Mai 2022, sef:

- Monitro cydymffurfiaeth yr Arweinwyr Grŵp gyda'i dyletswydd i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau uchel gan aelodau'r grŵp a gweithredu â Phwyllgor Safonau'r Cyngor wrth iddo arfer ei swyddogaethau.

Rhaid i bwyllgor safonau hefyd ddarparu cyngor a hyfforddiant, neu drefnu i hyfforddi arweinwyr grwpiau ar y ddyletswydd newydd. Ar ddechrau pob gweinyddiaeth, dylai hyn ddigwydd o fewn chwe mis i'r etholiad a dylid adolygu hyn bob blwyddyn.

- Cyhoeddi Adroddiad Blynyddol:

Mae'n rhaid i'r Pwyllgor Safonau ddarparu Adroddiad Blynyddol i'r Cyngor cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, a rhaid i'r Cyngor ystyried yr adroddiad hwn ac unrhyw argymhellion a wneir gan y Pwyllgor Safonau o fewn tri mis o'i dderbyn.

Fel isafswm, rhaid i'r adroddiad:

- ddisgrifio sut mae'r Pwyllgor Safonau wedi cyflawni ei swyddogaethau;
- gadarnhau bod protocol lleol ar waith ar gyfer datrys cwynion, a darparu asesiad o'i effaith;
- gynnwys dadansoddiad o gwynion. Rhaid i'r dadansoddiad hwn gynnwys gwybodaeth am nifer y cynghorwyr sydd wedi bod yn destun cwyn a gadarnhawyd, ac a oeddent wedi mynychu sesiwn hyfforddi ar y Cod Ymddygiad ai peidio, cyn neu ar ôl i'r gŵyn ddod i law.
- ddarparu crynodeb o adroddiadau ac argymhellion a wnaed neu a gyfeiriwyd at y pwyllgor gan OGCC yn ymwneud ag ymchwilio i achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad, ac unrhyw gamau dilynol a gymerwyd gan y Pwyllgor Safonau;
- gynnwys crynodeb o'r hysbysiadau a roddwyd i'r pwyllgor gan Banel Dyfarnu Cymru, sy'n ymwneud â phenderfyniadau'r Panel ar achosion posibl o dorri cod ymddygiad yr aelodau;
- disgrifio'r cyngor y mae wedi'i roi ar hyfforddiant i aelodau ac arweinyddion grwpiau a sut mae'r cyngor hwnnw wedi'i roi ar waith,
- asesiad o sut y mae'r Pwyllgor wedi gweithio gyda'r cynghorau tref a chymuned yn ei ardal i hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad ymysg cynghorwyr tref a chymuned;
- cynnwys asesiad y Pwyllgor o sut mae Arweinwyr Grŵp wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd newydd i hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan gynghorwyr eu grwpiau, gan gynnwys y cyngor y mae'r pwyllgor safonau wedi'i ddarparu a'r hyfforddiant y mae wedi'i awgrymu.

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg / This document is also available in English

Atodiad 2 –

Rhaglen Waith ar gyfer y Pwyllgor Safonau 2023/2024 – (cadarnhawyd gan y Cyngor Llawn ar 12.09.2023) ynghyd â manylion am gyflawniadau yn erbyn yr amcanion.

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
1	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Llawn	<ul style="list-style-type: none">Pwyllgor i ddechrau ystyried yr Adroddiad Blynyddol nesaf, a dechrau gweithio arno, cyn eu cyfarfod ffurfiol ym mis Mehefin 2024.Pwyllgor i ddechrau datblygu ei adroddiad blynyddol ar gyfer 2023/2024 (a rhaglen waith arfaethedig ar gyfer 2024/2025) ar ddiwedd tymor 2023/2024.Bydd angen adolygu'r broses ddefnyddiwyd yn 2022/2023 ar gyfer Arweinyddion Grŵp yn adrodd ar eu cyfrifoldebau dan Deddf 2021. Bydd hyn yn destun trafodaeth bellach gydag aelodau'r Pwyllgor Safonau a'r Arweinyddion Grwpiau. <p>Trafodir adroddiad blynyddol drafft mewn cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau yng Ngorfennaf 2024</p>	<ul style="list-style-type: none">Trafodwyd proses adrodd Arweinyddion Grwpiau ar gyfer 2022/2023 mewn cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 15/11/2023. Gwnaed addasiadau i'r ffurflen adrodd.Trafodwyd y mater ymhellach mewn cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 13/12/2023 cyn cyflwyno'r ffurflen addasedig i'r Arweinyddion Grwpiau ym mis Ionawr 2024.Cyflwynwyd fersiwn addasedig o'r ffurflen adrodd gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor i'r Arweinyddion Grwpiau ar 18.1.2024.Rhannwyd ffurflenni adrodd gyda'r Arweinyddion Grwpiau gyda'r cais i gyflwyno ffurflenni wedi'u cwblhau i'r Swyddog Monitro erbyn 30.4.2024. Derbyniwyd y 4 ffurflen.Trefnwyd cyfarfodydd rhwng pob Arweinydd Grŵp ac aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau ar gyfer mis Mai a Mehefin 2024.Gwybodaeth o'r cyfarfodydd gyda'r Arweinyddion Grwpiau wedi ei gynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol.Bydd yr adroddiad terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn ym mis Medi 2024.
2	Adolygu'r Protocol Datrysiad Lleol	<ul style="list-style-type: none">Protocol Datrysiad Lleol diwygiedig ar gyfer aelodau CSYM wedi'i dderbyn gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ar 14.12.22. Eitem wedi'i chynnwys yng Nghylchlythyr y Cyngor Sir.Mae Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer y cynghorau tref a chymuned, oherwydd y nifer o achosion lle gofynnwyd i'r Pwyllgor Safonau gynorthwyo oherwydd pryderon ymddygiad, yn destun adroddiad yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau ym Mehefin 2023. Caiff ei hyrwyddo gyda'r Cynghorau Tref a Chymuned ym Medi 2023.	<ul style="list-style-type: none">Anfonwyd Protocol Datrysiad Lleol Cynghorau Tref a Chymuned at y Cynghorau Tref a Chymuned gyda'u newyddlenni ym mis Hydref 203, fel y cytunwyd yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Mehefin.Nifer yr achosion y'u hatgyfeiriwyd dan y Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer CSYM:- DimNifer yr achosion y'u hatgyfeiriwyd dan y Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned:- Dim
3	Cynnig a Darparu hyfforddiant i arweinwyr grwpiau gwleidyddol. Angen penderfynu: <ul style="list-style-type: none">Pwy fydd yn	<ul style="list-style-type: none">Angen trafod gydag Arweinyddion Grwpiau a'r Gwasanaethau Democraidd.Rhaid i'r trefniadau hyn	<ul style="list-style-type: none">Trafodwyd mewn cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ym mis Tachwedd 2023. Trafodwyd rhestr o bynciau arfaethedig.Cyflwynwyd y rhestr i'r Arweinyddion Grwpiau ym mis Ionawr 2024.

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
	<p>darparu'r hyfforddiant</p> <ul style="list-style-type: none"> Cyfranogiad aelodau'r pwyllgor safonau Cynnwys uwch swyddogion? 	<p>gael eu gwneud ar ddechrau pob gweinyddiaeth ac o fewn 6 mis i'r etholiadau a rhaid eu hadolygu'n flynyddol o leiaf.</p> <ul style="list-style-type: none"> Trafodwyd hyfforddiant ar gyfer Arweinwyr Grŵp yn Fforwm y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol. Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) yn datblygu hyn. Mae'r Pwyllgor Safonau'n annog Arweinyddion Grwpiau i ymgymryd â'r hyfforddiant hwn pan fydd mwy o wybodaeth ar gael. 	<ul style="list-style-type: none"> Bydd hyfforddiant ar gyfer Arweinyddion Grwpiau'n cael ei drefnu drwy'r uned Hyfforddiant (AD) fel rhan o'r Cynnig i Aelodau ar gyfer 2024-2025. Mae trafodaethau yn parhau.
4	Cyfathrebu gydag arweinyddion grwpiau gwleidyddol	<ul style="list-style-type: none"> Cadeirydd ac Is-gadeirydd i fynychu cyfarfod yr Arweinwyr Grŵp yn dilyn pob cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau. Adrodd/cyfathrebu pellach fel bo angen. 	<ul style="list-style-type: none"> Cyfarfod yr Arweinyddion Grwpiau (cyflwynwyd gan y Cadeirydd ac Is-gadeirydd) ar 12/10/2023 mewn perthynas â'r cyfarfod ffurfiol a'r Newyddlen ym mis Mehefin. Cyfarfod yr Arweinyddion Grwpiau (cyflwynwyd gan y Cadeirydd ac Is-gadeirydd) ar 18/01/2024 mewn perthynas â'r cyfarfod ffurfiol ym mis Rhagfyr; ffurflen Arweinydd Grŵp ar gyfer adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau a syniadau hyfforddiant ar gyfer Arweinyddion Grwpiau.
5	Dyletswyddau adrodd Arweinyddion Grwpiau a'r broses sy'n cael ei dilyn	<ul style="list-style-type: none"> Adolygu'r broses ddilynwyd ar gyfer Adroddiad Blynyddol 2022/2023. Cyfathrebu gyda'r Arweinyddion Grwpiau, a chael eu cytundeb gyda sut bydd y broses wedi esblygu er mwyn mewnbynnu gwybodaeth ar gyfer Adroddiad 2023/2024. Bydd y newidiadau yn cynnwys sicrhau bod y Cod Ymddygiad yn cael ei gynnal o fewn modiwlau hyfforddiant mandadol. 	<ul style="list-style-type: none"> Gweler eitem 1 uchod. Canlyniad cyfarfodydd; Materion sydd i'w gweithredu: <ul style="list-style-type: none"> Anfon gohebiaeth gyffredinol at Arweinyddion Grwpiau ynghylch proses 2023/2024 Addasu'r ffurflen adborth gan Arweinyddion Grwpiau i'r Pwyllgor Safonau; <ul style="list-style-type: none"> i annog AG i gynnwys fwy o dystiolaeth yn bocsus 1-3 (newid fformat, cadarnhau na fydd y ffurflen yn cael ei gyhoeddi) i sicrhau cysondeb efo'r wybodaeth hyfforddiant a dderbynnir gan yr AG yn chwarterol. Anogir AG i gwblhau adolygiadau datblygu blynyddol ffurfiol gydag Aelodau Grŵp. Trefnu'r holl gyfarfodydd unigol rhwng y PS a'r AG ar un diwrnod er mwyn hwyluso trefniadau a chadw costau'n is. Gofynnir i AG fynychu'r cyfarfod efo'r PS ar eu pen eu hunain er mwyn darparu awyrgylch agored lle gall y PS a'r AG drafod dyletswydd statudol yr AG.
6	Cyfarfodydd	<ul style="list-style-type: none"> Cyfarfodydd ffurfiol yn ystod Mehefin a Rhagfyr 2023, a fel bo angen. Efallai y trefnir cyfarfodydd 	<ul style="list-style-type: none"> 12.05.2023 – cyfarfod anffurfiol 26/5/2023 – cyfarfod anffurfiol 14.06.2023 – cyfarfod ffurfiol PS 28/7/2023 – cyfarfod anffurfiol

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		anffurfiol fel sydd angen.	<ul style="list-style-type: none"> 22/8/2023 - cyfarfod anffurfiol 3/10/2023 – gwrandawriad caniatâd arbennig 15/11/2023 – cyfarfod anffurfiol 13/12/2023 – cyfarfod ffurfiol PS 18/12/2023 – cyfarfod anffurfiol (aelodau annibynnol yn unig) 23/1/2024 – hyfforddiant cyfryngu (darparwr allanol) 1/2/2024 – cyfarfod anffurfiol 15/2/2024 – cyfarfod ffurfiol PS (eithriadol – i benodi Cadeirydd ac Is-gadeirydd) 4/3/2024 – hyfforddiant caniatâd arbennig (darpariaeth fewnol gan swyddogion). <p>Cynhelir cyfarfodydd ffurfiol ar ffurf hybrid. Fel arfer, cynhelir cyfarfodydd anffurfiol ar ffurf cyfarfodydd o bell yn unig.</p>
7	Newyddlenni yn dilyn y cyfarfod ffurfiol	<ul style="list-style-type: none"> Parhau (a) i anfon Cylchlythyrau at aelodau etholedig ac aelodau cyfetholedig y Cyngor hwn, a (b) chynghorwyr tref a chymuned. Angen ystyried pynciau perthnasol i'w cynnwys. 	<ul style="list-style-type: none"> Rhifyn Rhif 5: Anfonwyd at y CTCau ar 6/10/2023 Anfonwyd at CSYM ar 10/10/2023 [yn cyfeirio at y materion a drafodwyd yng nghyfarfod ffurfiol y PS ym mis Mehefin]. Rhifyn rhif 6: Anfonwyd at CTCau a CSYM ar 12/4/2024 [yn cyfeirio at y materion a drafodwyd yng nghyfarfod ffurfiol y PS ym mis Rhagfyr].
8	Adrodd am gwynion – Adroddiadau Diweddarau Chwarterol	<ul style="list-style-type: none"> Anfonir adroddiadau at aelodau'r Pwyllgor yn chwarterol. Mae'r adroddiadau hefyd wedi'u cynnwys ar Agenda Ffurfiol y Pwyllgor (adrodd ddwywaith y flwyddyn). Mae'r adroddiad i'r Pwyllgor yn trafod unrhyw duedd benodol o ran ymddygiad gwael, ond gyda'r lefel bresennol o gwynion, nid oes patrwm o'r fath wedi'i adnabod. Angen parhau i adolygu hyn, a sicrhau bod y broses yn cynnal ac yn parchu (unrhyw rai o) ofynion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch cyfrinachedd y materion hyn. 	<ul style="list-style-type: none"> Chwarter 1 – anfonwyd e-bost ar 4/7/2023 Chwarter 2 – anfonwyd e-bost ar 9/10/2023 Wedi ei gynnwys ar agenda cyfarfod y PS yn Rhagfyr 2023. Chwarter 3 – anfonwyd e-bost ar 3/1/2024 Chwarter 4 – anfonwyd e-bost ar 2/4/2024 Wedi eu cynnwys ar raglen cyfarfod y PS ym Mehefin 2024.
9	Hyfforddiant ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> Sicrhau bod holl aelodau'r Pwyllgor Safonau wedi cwblhau hyfforddiant mandadol. Trefnu hyfforddiant cyfryngu. Trefnu hyfforddiant caniatâd arbennig. Trefnu unrhyw hyfforddiant pellach sy'n ofynnol, mewn ymgynghoriad gyda'r Rheolwr Hyfforddiant 	<ul style="list-style-type: none"> Cynigir hyfforddiant i aelodau'r PS yn unol â'r Cynnig Hyfforddiant i aelodau. Aelod annibynnol newydd wedi cwblhau hyfforddiant Cod Ymddygiad ar 14/11/2023. Hysbyswyd holl aelodau'r Pwyllgor Safonau o'u hanghenion hyfforddiant ym mis Tachwedd 2023, gyda chais i gwblhau unrhyw hyfforddiant mandadol nad oedd wedi'i gwblhau cyn gynted â phosibl. Cynhaliwyd hyfforddiant cyfryngu ar 23.01.2024. Aelod annibynnol arall wedi cwblhau

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		Adnoddau Dynol.	hyfforddiant Cod Ymddygiad ar 26.01.2024. <ul style="list-style-type: none"> Cynhaliwyd hyfforddiant caniatâd arbennig ar 04.03.2024.
10	Sut i Gwyno	<ul style="list-style-type: none"> Ystyried sut i hyrwyddo sut i wneud cwyn yn erbyn aelodau unwaith y cytunir ar y broses ar gyfer cwynion 'lefel isel' yn dilyn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr adolygiad Penn. 	<ul style="list-style-type: none"> Fideos LIC (gan gynnwys mewn perthynas ag aelodau / cwynion) wedi'u dwyn i sylw CSYM ac aelodau CTCau o fewn eu newyddlenni perthnasol. Disgwyl manylion gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â'u hymgyngoriad ar yr Adolygiad Penn.
11	Caniatadau Arbennig / Gollyngiadau	<ul style="list-style-type: none"> Pan fydd ceisiadau'n codi 	<ul style="list-style-type: none"> Cais am ganiatâd arbennig wedi'i dderbyn gan Gyngorydd Cymuned. Gwrandawriad wedi'i gynnal ar 3/10/2023.
12	Adroddiadau blynyddol aelodau	<ul style="list-style-type: none"> Pwyllgor Safonau'n parhau i annog yr arferiad o gwblhau adroddiadau blynyddol a gweithio gyda Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd ar y mater hwn. 	<ul style="list-style-type: none"> Wedi'i gynnwys yn y Newyddlen a anfonwyd at aelodau CSYM.
13	Penodi aelod annibynnol newydd i eistedd ar y Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> Cynhelir y broses ymgeisio drwy Banel Dethol y Pwyllgor Safonau. 	<ul style="list-style-type: none"> Wedi'i gwblhau. Wedi penodi aelod annibynnol newydd. Dechreuodd tymor Mr Trefor Owen fel rhan o'r Pwyllgor Safonau ar 27.10.2023. Aelod newydd ychwanegol wedi'i benodi yn dilyn rôl wag achlysurol. Dechreuodd tymor Mr Brace Griffiths fel rhan o'r Pwyllgor Safonau ar 22.01.2024.
14	Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned	<ul style="list-style-type: none"> Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn mynychu cyfarfodydd y Fforwm i gyflwyno materion o ddiddordeb gan y Pwyllgor Safonau i'r Cynghorau Tref a Chymuned. 	<ul style="list-style-type: none"> Is-gadeirydd wedi mynychu cyfarfod y Fforwm ar 12.09.2023. Cadeirydd a swyddog wedi mynychu cyfarfod rhanbarthol Un Llais Cymru ym mis Ionawr 2024 i gyflwyno gwybodaeth mewn perthynas â rôl y Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro. Is-gadeirydd wedi mynychu cyfarfod y Fforwm ar 06.02.2024.
15	Fforwm y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol	<ul style="list-style-type: none"> Cadeirydd y Pwyllgor Safonau angen mynychu cyfarfodydd y Fforwm a darparu adborth i aelodau'r Pwyllgor. 	<ul style="list-style-type: none"> Cadeirydd wedi mynychu cyfarfod o'r Fforwm ym mis Mehefin 2023. Rhannwyd nodiadau gyda'r Pwyllgor Safonau a chawsant eu trafod mewn cyfarfod anffurfiol ar 28.7.2023. Is-gadeirydd wedi mynychu cyfarfod o'r Fforwm ym mis Ionawr 2024. Rhannwyd nodiadau gyda'r Pwyllgor Safonau ar 5.3.2024.
16	Adrodd achosion gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'r PDC. Cynnig crynodeb ar y prif bwyntiau dysgu ar gyfer aelodau'r Pwyllgor.	<ul style="list-style-type: none"> Darparu adroddiadau ym mhob cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau gan grynhoi'r prif bwyntiau o'r achosion a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'r PDC. Dwyn unrhyw bwyntiau dysgu i sylw'r Cyngor Sir a/neu'r Cynghorau Tref a Chymuned drwy'r Newyddlen. 	<ul style="list-style-type: none"> Ei gynnwys ar agenda cyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau ym mis Mehefin 2023 a Rhagfyr 2023. Materion wedi eu crybwyll yn y Newyddlenni a anfonwyd at CTCau ac aelodau CSYM.
17	Trefniadau hyfforddi gan Gyngorau Tref a Chymuned	<ul style="list-style-type: none"> Gwnaed cais gan y Pwyllgor Safonau yn ei 	<ul style="list-style-type: none"> Mater wedi ei drafod yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau ym mis Mehefin 2023

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
		<p>Newyddlen mis Mawrth 2023 i Gyngorau Tref a Chymuned anfon copi o'u Cynlluniau Hyfforddiant at y Pwyllgor Safonau erbyn diwedd Mai 2023.</p> <ul style="list-style-type: none"> Hybu hyfforddiant a gynigir gan Un Llais Cymru. 	<ul style="list-style-type: none"> Mater wedi'i gynnwys - gyda chais pellach - yn Newyddlen y Gyngorau Tref a Chymuned. Nodyn atgoffa wedi'i anfon ym mis Tachwedd 2023 Y Pwyllgor Safonau wedi trafod y mater yn ei gyfarfod ffurfiol ym mis Rhagfyr 2023
18	Adroddiad Penn / ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar faterion moesegol	<ul style="list-style-type: none"> Adroddiad Penn wedi'i gyhoeddi. Ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr adroddiad Penn a drafodwyd mewn cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 12.05.2023. Cyflwynwyd ymatebion drafft o'r ymgynghoriad i'r Arweinyddion Grŵp gan y Cadeirydd ar 08.06.2023. Eitem ar Raglen cyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau ar 14.06.2023. Cyflwyno ymatebion i'r ymgynghoriad erbyn 23 Mehefin 2023. Gwaith pellach ei angen pan fydd ymateb Llywodraeth Cymru i'r Ymgynghoriad yn cael ei gyhoeddi. 	<ul style="list-style-type: none"> Crynodeb Llywodraeth Cymru ar yr ymatebion a dderbyniwyd i'r Ymgynghoriad wedi'i drafod yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau ar 13/12/2023. Disgwyl manylion pellach.
19	Penodi Cadeirydd ac Is-gadeirydd ar gyfer y Pwyllgor.	<ul style="list-style-type: none"> Tymor y Cadeirydd ac Is-gadeirydd presennol yn dod i ben 05.02.2024 	<ul style="list-style-type: none"> Cyfarfod ffurfiol wedi'i gynnal ar 15/2/2024 i benodi Mr Rhys Davies a Mr Trefor Owen fel Cadeirydd ac Is-gadeirydd.
20	Cyngor Cymuned B	<ul style="list-style-type: none"> Dau aelod o'r Pwyllgor Safonau am gynnal Adolygiad o'r Cofrestr Buddiannau a Chod Ymddygiad sy'n berthnasol i faterion yn y Cyngor, a darparu adborth i'r Cyngor drwy'r Cadeirydd. 	<ul style="list-style-type: none"> Y bwriad oedd cynnal adolygiad yn ystod tymor yr haf 2023; fodd bynnag, nid yw'r Clerc wedi gallu ymrwymo i hyn yn sgil ymrwymadau eraill. Ym mis Tachwedd, dywedodd y Clerc na fyddai'n bosibl cynnal adolygiad tan fis Chwefror 2024. Dim dyddiad wedi ei bennu.
21	Cyngor Cymuned C	<ul style="list-style-type: none"> Dau aelod o'r Pwyllgor Safonau am gynnal Adolygiad o'r Cofrestr Buddiannau a Chod Ymddygiad sy'n berthnasol i faterion yn y Cyngor, a darparu adborth i'r Cyngor drwy'r Cadeirydd. (Os bydd y Cyngor yn cytuno). 	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor wedi gwrthod y cynnig i gynnal adolygiad. Ni all y Pwyllgor Safonau orfodi, dim ond cynnig. Ni gymerir unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r mater hwn.
22	Cyngor Cymuned Ch	<ul style="list-style-type: none"> Camau i'w cymryd yn dilyn cyfarfod arsylwi ym mis Ebrill 2023. 	<ul style="list-style-type: none"> Gohebiaeth wedi'i anfon allan at y Cyngor Cymuned yn dilyn y cyfarfod arsylwi ym mis Ebrill 2023. Canlyniad yr ohebiaeth oedd nad oedd gan y Pwyllgor Safonau unrhyw fwrriad i gymryd camau pellach.

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
23	Sgyrsiau Blynyddol ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> Bydd y Cadeirydd yn cyfarfod gyda'r aelodau ac yn adrodd unrhyw allbynnau sydd angen eu trefnu gyda'r Swyddog Monitro. Bydd y Cadeirydd yn derbyn sgwrs flynyddol gan y Swyddog Monitro. 	<ul style="list-style-type: none"> Yn sgil blaenoriaethau eraill o fewn y rhaglen waith, a bod y Cadeirydd/Is-gadeirydd newydd wedi'u penodi ym mis Chwefror 2024, ni wnaed unrhyw gynnydd gyda'r mater hwn. Bydd yn cael ei gynnwys yn y rhaglen waith ar gyfer 2024/25.
24	Adolygiad o sampl o Gofrestrau Diddordebau Aelodau'r Cyngor Sir.	<ul style="list-style-type: none"> Cynhelir adolygiad gwaith papur o Gofrestrau Diddordebau sampl gan aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau. 	<ul style="list-style-type: none"> Mater wedi'i drafod mewn cyfarfod anffurfiol ym mis Tachwedd 2023. Mater wedi'i drafod ymhellach mewn cyfarfod ffurfiol ym mis Rhagfyr 2023. Cyfarfod anffurfiol wedi'i drefnu ar 18.12.2023, ar gais aelodau annibynnol, er mwyn trafod y broses y dylai aelodau annibynnol ei dilyn wrth gynnal yr adolygiadau. Adolygiadau ar sampl o Gofrestrau aelodau (20 aelod etholedig, wedi'u dewis ar sail cydbwysedd gwleidyddol, gan gynnwys y 4 arweinydd grŵp) ym mis Ionawr 2024. Canfyddiadau wedi'u trafod mewn cyfarfod anffurfiol ar 1.2.2024. Gwnaed penderfyniad i: <ul style="list-style-type: none"> Ysgrifennu'n uniongyrchol at unrhyw Gynghorydd ble roedd anghysondeb yn y wybodaeth a gyhoeddwyd yn eu Cofrestr Diddordebau; Ysgrifennu at Arweinyddion Grŵp lle'r oedd pryderon ynghylch llesiant yn bodoli, gan gynnwys absenoldeb. Ysgrifennu at yr holl aelodau yn cyflwyno adroddiad ar y canfyddiadau cyffredinol er mwyn rhannu arfer da a phwyntiau dysgu. Ysgrifennu at y Prif Weithredwr i godi pryderon corfforaethol/technegol mewn perthynas â phrosesau. Mae gweithredu'r camau hyn wedi'i gynnwys yn y rhaglen waith ar gyfer 2024/25.
25	Arsylwi cyfarfodydd y Cyngor a'i Bwyllgorau o bryd i'w gilydd.	<ul style="list-style-type: none"> Bydd aelodau'r Pwyllgor Safonau'n mynychu cyfarfodydd y Cyngor Sir neu ei Bwyllgorau at bwrpas arsylwi os bydd angen, ac, os yn briodol, yn darparu adborth ar gyfer y Cadeirydd perthnasol. 	<ul style="list-style-type: none"> Mynychodd rhai o aelodau'r Pwyllgor Safonau gyfarfod o'r Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion ym mis Mawrth 2024 fel goruchwylwyr fel rhan o waith ataliol y Pwyllgor, yn dilyn derbyn cyfeiriad gan y Swyddog Monitro. Gwnaed hyn yn dilyn cyfarfod rhwng Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y PS gyda Chadeirydd y Pwyllgor Cynllunio. Eglurodd y Pwyllgor Safonau y bwriad i oruchwylio cyfarfodydd y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion am gyfnod o chwe mis a chynnal adolygiad ar ôl tri mis. Bydd y canfyddiadau cyffredinol yn cael eu hadrodd i Gadeirydd y Pwyllgor Cynllunio ar ddiwedd y cyfnod hwn; bydd unrhyw bryderon brys yn cael eu hadrodd llawer cynt. Mae'r gwaith hwn wedi'i gynnwys yn y rhaglen waith ar gyfer 2024/25 gan y bydd y gwaith goruchwylio yn parhau tan o leiaf mis Ebrill a Mai 2024, cyn adolygu os bydd yr arsylwi'n parhau a'i pheidio.

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
26	Cydweithio gyda'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gyda'i waith ar brofiad y cwsmer / cyfarfodydd hybrid (fel yr adroddodd y Pwyllgor Safonau yn dilyn y broses Arsylwi yn ystod 2022/2023)	<ul style="list-style-type: none"> Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wrth iddo ystyried yr argymhellion roddwyd gan y Pwyllgor Safonau. 	<ul style="list-style-type: none"> Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ei ddiweddariad mewn perthynas â materion yn ymwneud ag Aelodau ym mhob cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau (Mehefin a Rhagfyr 2023). Cafodd y Protocol ar gyfer cyfarfodydd Hybrid, a gyflwynwyd gan Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ym mis Mehefin 2023, ei gyflwyno gan Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd mewn cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ym mis Awst 2023 fel testun trafodaeth. Rhannwyd y Protocol ymhlith aelodau ym mis Hydref 2023.
27	Cefnogi gwaith y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wrth hybu llesiant aelodau'r Cyngor Sir.	<ul style="list-style-type: none"> Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wrth iddo arwain yn y maes hwn. 	<ul style="list-style-type: none"> Gohebiaeth wedi'i anfon gan Gadeirydd y PS at aelodau CSYM ar 5/10/2023 mewn perthynas â llesiant / i'w hatgoffa o'r hyfforddiant a chwrsela sydd ar gael. Cafodd materion llesiant eu hadnabod yn ystod y broses o Adolygu Cofrestrau (gweler uchod) a chawsant eu codi gyda'r Arweinyddion Grŵp. Mae'r mater hwn yn cael ei adrodd gan Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yn ei adroddiadau arferol a gyflwynir yng nghyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor Safonau.
28	Mynediad at wybodaeth ynghylch y Pwyllgor Safonau ar wefan y Cyngor Sir.	<ul style="list-style-type: none"> Cymryd camau er mwyn sicrhau fod mynediad rhwydd at wybodaeth ynghylch y Pwyllgor Safonau ar wefan y Cyngor. 	<ul style="list-style-type: none"> Yn sgil blaenoriaethau eraill yn y rhaglen waith, a bod y Cadeirydd/Is-gadeirydd newydd wedi'u penodi ym mis Chwefror 2024, ni wnaed unrhyw gynnydd gyda'r mater hwn. Bydd yn cael ei gynnwys yn y rhaglen waith ar gyfer 2024/25.
29	<p>Materion yn codi o drafodaethau gydag Arweinyddion y Grwpiau wrth baratoi Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor llawn.</p> <p>Materion hyfforddiant yn cael eu trafod gyda'r swyddogion o fewn adran Adnoddau Dynol, yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Darparu rhestr o hyfforddiant mandadol aelodau ar ffurf sy'n haws i'r Arweinyddion Grwpiau adnabod pa aelodau sydd angen eu hannog i gwblhau pa fodiwl. Rhennir y wybodaeth hon yn chwarterol. Hyfforddiant TG ar gyfer aelodau, sy'n cynnwys cynnig argymhelliad i'r Arweinyddion Grwpiau bod cwblhau hyfforddiant 	<ul style="list-style-type: none"> Materion i gael eu trafod gyda'r swyddogion perthnasol er mwyn canfod datrysiad. 	<ul style="list-style-type: none"> Adran AD(Hyfforddiant)/swyddogion Gwasanaethau Democrataidd yn rhannu gwybodaeth ynghylch hyfforddiant gydag Arweinyddion Grwpiau bob chwarter. Arweinyddion Grwpiau wedi cytuno i wneud hyfforddiant TG yn gwrs mandadol i aelodau ei gwblhau cyn pen 6 mis o gael eu hethol.

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
	<p>TG o fewn 6 mis o Gynghorwyr yn cael eu hethol yn fandadol.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cadarnhau pa mor aml sydd angen i aelodau gwblhau modiwlau hyfforddiant mandadol. Awgrymir gan y Pwyllgor Safonau bod y Cod Ymddygiad a Seiberddiogelwch yn cael eu cynnal o fewn 6 mis (a TG yn ddibynnol ar yr uchod); gyda'r materion mandadol eraill yn cael eu cynnal o fewn 12 mis o etholiad. <p>Materion sy'n cael eu trafod gyda'r Pennaeth Gwasanaeth Democraidd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trefn fel bod aelodau yn cael eu hatgoffa am yr angen i gwblhau, diweddarau ac adolygu eu Cofrestrau diddordebau'n rheolaidd; - Symleiddio'r broses ar gyfer cofrestru diddordebau gan aelodau; - Darparu canllaw ar y rôl o fod yn Arweinydd Grŵp. <p>Materion eraill â godwyd gan y Pwyllgor Safonau: Cynnwys nodyn ar dudalen bywgraffiad aelodau sydd ddim yn cwblhau Adroddiad Blynyddol yn nodi nad oes Adroddiad Blynyddol wedi ei chwblhau gan yr aelod yna.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Mae Arweinyddion Grwp wedi cytuno gyda'r cynnig bod: <ul style="list-style-type: none"> • Cod Ymddygiad, TGCh a Seiberddiogelwch yn cael eu cwblhau cyn pen 6 mis o ddechrau swydd; a • Diogelu, Prosesu Gwybodaeth a Chydraddoldeb yn cael eu cwblhau cyn pen 12 mis. • Bydd y rhain yn cael eu cwblhau unwaith bob tymor. <ul style="list-style-type: none"> • Gohebiaeth wedi'i anfon allan gan Bennaeth y Gwasanaethau Democraidd. Pwyllgor Safonau hefyd wedi anfon gohebiaeth cyn Adolygu'r Cofrestrau. • Wedi'i godi gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Democraidd. i'w ystyried ymhellach yn dilyn adolygiad ar Gofrestrau. • Pennaeth Gwasanaethau Democraidd wedi cyflwyno hyn yng nghyfarfod ffurfiol y PS ar 12/2023. • Wedi'i gynnwys ar y wefan.
	MATERION YCHWANEGOL:		
30.	Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnal archwiliad mewn perthynas â Chynghorydd Sir.	<ul style="list-style-type: none"> • Casglu gwybodaeth i'w rhannu gyda swyddfa'r Ombwdsmon. (Medi 2023 a Chwefror 2024) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mater yn cael ei archwilio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Yn disgwyl cadarnhad. Wedi'i gynnwys ar y rhaglen waith ar gyfer 2024/25.
31	Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnal archwiliad mewn perthynas â Chynghorydd Sir.	<ul style="list-style-type: none"> • Casglu gwybodaeth i'w rhannu gyda swyddfa'r Ombwdsmon. (Chwefror 2024) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mater yn cael ei archwilio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Wedi'i gynnwys ar y rhaglen waith ar gyfer 2024/25.
32	Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnal	<ul style="list-style-type: none"> • Casglu gwybodaeth i'w rhannu gyda swyddfa'r 	<ul style="list-style-type: none"> • Mater yn cael ei archwilio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Yn

Rhif	Eitem	Camau	Cwblhawyd / Camau Pellach
	archwiliad mewn perthynas â Chynghorydd Cymuned.	Ombwdsmon. (Chwefror 2024)	disgwyl cadarnhad. Wedi'i gynnwys ar y rhaglen waith ar gyfer 2024/25.

Atodiad 3 – Rhaglen Waith arfaethedig ar gyfer y Pwyllgor Safonau 2024/2025

Rhif	Eitem	Camau
1	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Llawn	<ul style="list-style-type: none"> Pwyllgor i ddechrau ystyried yr Adroddiad Blynyddol nesaf, a dechrau gweithio arno, cyn eu cyfarfod ffurfiol ym mis Mehefin 2025. Bydd y Pwyllgor yn datblygu ei adroddiad blynyddol ar gyfer 2024/2025 (a rhaglen waith arfaethedig ar gyfer 2025/2026) ar ddiwedd tymor 2024/2025. Mae hyn yn cynnwys gweithio gydag Arweinyddion Grwpiau mewn perthynas â'r cyfrifoldebau adrodd dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a'r proses y dylid ei dilyn ymhlith Arweinyddion Grwpiau a'r Pwyllgor Safonau.
2	Gweithredu Protocol Datrysiad Lleol ar gyfer Cyngorwyr Sir a Chyngorwyr Tref a Chymuned.	<ul style="list-style-type: none"> Pan fo'n ofynnol / yn unol â disgrisiwn y Cadeirydd.
3	Cynnig a Darparu hyfforddiant i arweinwyr grwpiau gwleidyddol. Angen penderfynu: <ul style="list-style-type: none"> Pwy fydd yn darparu'r hyfforddiant Cyfranogiad aelodau'r pwyllgor safonau Cynnwys uwch swyddogion? 	<ul style="list-style-type: none"> Rhaid i'r trefniadau hyn gael eu gwneud ar ddechrau pob gweinyddiaeth ac o fewn 6 mis i'r etholiadau a rhaid eu hadolygu'n flynyddol o leiaf. Bydd y Pwyllgor Safonau'n annog Arweinyddion Grwpiau i gwblhau hyfforddiant sy'n cael ei ddatblygu dan ymbarél Fforwm y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol a/neu drwy CLILC. Yn lleol, mae'r Pwyllgor Safonau'n gweithio gyda'r adran Hyfforddiant (AD) i drefnu Hyfforddiant 1 – 1 ar gyfer Arweinyddion Grwpiau i'w cefnogi yn eu rôl statudol fel arweinydd grŵp ar faterion sy'n berthnasol ar gyfer AG lleol.
4	Cyfathrebu gydag arweinyddion grwpiau gwleidyddol gan gynnwys mewn perthynas â dyletswyddau arweinyddion grwpiau o ran ymddygiad eu haelodau	<ul style="list-style-type: none"> Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn mynychu cyfarfod yr Arweinyddion Grŵp yn dilyn pob cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau, gan gyflwyno newyddlen arfaethedig. Adrodd/cyfathrebu ymhellach fel bo angen. Unrhyw waith sy'n ofynnol fel rhan o ddyletswydd y Pwyllgor Safonau i asesu'r ffordd mae arweinyddion grwpiau yn cyflawni eu dyletswyddau statudol.
5	Cyfathrebu gydag aelodau CSYM/cyngorau tref a chymuned	<ul style="list-style-type: none"> Bydd newyddlenni'n cael eu hanfon allan yn dilyn cyfarfodydd ffurfiol.
6	Cyfarfodydd	<ul style="list-style-type: none"> Cyfarfodydd ffurfiol ym mis Mehefin a Rhagfyr 2024, ac fel y bo angen. Efallai y bydd cyfarfodydd anffurfiol hefyd yn cael eu trefnu pan fo'n ofynnol.
7	Adrodd am gwynion – Adroddiadau Diweddarau Chwarterol	<ul style="list-style-type: none"> Mae adroddiadau wedi'u cynnwys ar Agenda Ffurfiol y Pwyllgor (adrodd ddwywaith y flwyddyn). Mae'r adroddiad i'r Pwyllgor Safonau yn trafod unrhyw duedd benodol o ran ymddygiad gwael. Angen parhau i adolygu hyn, a sicrhau bod y broses yn cynnal ac yn parchu (unrhyw rai o) ofynion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch cyfrinachedd y materion hyn.
8	Hyfforddiant ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> Annog holl aelodau'r Pwyllgor Safonau i gwblhau pob hyfforddiant mandadol. Trefnu unrhyw hyfforddiant pellach sy'n ofynnol, mewn ymgynghoriad gyda'r Rheolwr Hyfforddiant Adnoddau Dynol.
9	Hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyngorwyr Tref a Chymuned (hyfforddiant gloywi canol tymor)	<ul style="list-style-type: none"> Trefnu, mewn ymgynghoriad â'r Rheolwr Hyfforddiant AD, hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad fydd yn cael ei gynnig i Gynghorau Tref a Chymuned yn ystod tymor yr Hydref 2024.
10	Hyfforddiant Cadeirio – Herio Ymddygiad	<ul style="list-style-type: none"> Bydd y Cadeirydd/Is-gadeirydd yn mynychu hyfforddiant sydd wedi'i drefnu gan y Rheolwr Hyfforddiant AD mewn perthynas â delio gydag ymddygiad heriol ymhlith aelodau a/neu'r cyhoedd.

Rhif	Eitem	Camau
11	Sut i Gwyno	<ul style="list-style-type: none"> Ystyried sut i hyrwyddo sut i wneud cwyn yn erbyn aelodau unwaith y cytunir ar y broses ar gyfer cwynion 'lefel isel' yn dilyn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar yr adolygiad Penn.
12	Caniatadau Arbennig / Gollyngiadau	<ul style="list-style-type: none"> Pan fydd ceisiadau'n codi
13	Adroddiadau blynyddol aelodau	<ul style="list-style-type: none"> Pwyllgor Safonau'n parhau i annog yr arferiad o gwblhau adroddiadau blynyddol a gweithio gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ar y mater hwn, gan gofio bod gan bob Cynghorydd yr hawl i ddewis cwblhau adroddiad blynyddol neu beidio.
14	Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned	<ul style="list-style-type: none"> Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn mynychu cyfarfodydd y Fforwm i gyflwyno materion o ddiddordeb gan y Pwyllgor Safonau i'r Cynghorau Tref a Chymuned ar newyddlenni.
15	Fforwm y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol	<ul style="list-style-type: none"> Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn mynychu cyfarfodydd y Fforwm a darparu adborth i aelodau'r Pwyllgor Safonau.
16	Adrodd achosion gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'r PDC. Cynnig dolenni ar gyfer aelodau'r PS.	<ul style="list-style-type: none"> Darparu adroddiadau ym mhob cyfarfod ffurfiol o'r Pwyllgor Safonau gan gyfeirio at yr achosion a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a'r PDC.
17	Adroddiad Penn / ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar faterion moesegol	<ul style="list-style-type: none"> Adroddiad Penn wedi'i gyhoeddi. Ymgynghoriad LIC wedi dod i ben ar 23.06.2023. Cyhoeddwyd ymatebion i'r Ymgynghoriad gan LIC ym mis Tachwedd 2023. Gwaith pellach ei angen pan fydd ymateb Llywodraeth Cymru i'r Ymgynghoriad yn cael ei gyhoeddi. Dim amserlen ar hyn o bryd.
18	Sgyrsiau Blynyddol ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> Bydd y Cadeirydd yn cyfarfod gyda'r aelodau ac yn adrodd unrhyw allbynnau sydd angen eu trefnu gyda'r Swyddog Monitro. Bydd y Cadeirydd yn derbyn sgwrs flynyddol gan y Swyddog Monitro.
19	Arsylwi'r Cyngor a chyfarfodydd ei bwyllgorau o bryd i'w gilydd.	<ul style="list-style-type: none"> Bydd aelodau'r Pwyllgor Safonau'n mynychu cyfarfodydd y Cyngor Sir neu ei Bwyllgorau at bwrpas arsylwi os bydd angen, ac, os yn briodol, yn darparu adborth ar gyfer y Cadeirydd perthnasol. Yn dilyn ymlaen o waith yn 2023-2024, bydd y Pwyllgor Safonau'n parhau i oruchwylio cyfarfod y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion. Y bwriad gwreiddiol yw bod dau aelod annibynnol yn mynychu cyfarfodydd y Pwyllgor am chwe mis (gan ddechrau ym mis Mawrth 2024), gan gynnal adolygiad ar ôl tri mis (Mai); efallai y bydd yr ymarferiad yn cael ei gwtogi neu ei ymestyn, fel y bo'n briodol. Bydd y canfyddiadau cyffredinol yn cael eu bwydo'n ôl i Gadeirydd y Pwyllgor Cynllunio a gorchmynion ar ddiwedd yr ymarferion; bydd unrhyw bryderon brys yn cael eu hadrodd yn gynt.
20	Cefnogi gwaith y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wrth hybu llesiant aelodau'r Cyngor Sir.	<ul style="list-style-type: none"> Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd wrth iddo arwain yn y maes hwn.
21	Y gofrestr rhoddion a lletygarwch – cynyddu gwerth y gofrestr i £25	<ul style="list-style-type: none"> Yn dilyn trafodaeth ar lefel genedlaethol yn Fforwm y Pwyllgor Safonau Cenedlaethol ar gyfer Cymru i safoni'r lefel ble mae'n rhaid cofrestru rhoddion a lletygarwch ym mhob awdurdod yng Nghymru, penderfynwyd mewn egwyddor gan y Cyngor hwn y byddai lefel arfaethedig o £25 yn cael ei gweithredu yn yr awdurdod hwn, yn hytrach na'r cyfyngiad presennol o £20. Fodd bynnag, mae angen newid Cyfansoddiad y Cyngor cyn y gellir gweithredu'r lefel hon. Gwnaed argymhelliad fod yr adroddiad perthnasol nesaf fydd yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith / Cyngor llawn yn cynnwys yr argymhelliad hwn. Nid yw'r cyfle wedi codi'i ben hyd yma. Mae hyn yn parhau yn fwriad gan y Pwyllgor.
22	Materion oedd yn codi o'r adolygiadau ar gofrestrau buddiannau aelodau etholedig gan aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau.	<ul style="list-style-type: none"> Cwblhawyd yr adolygiadau ym mis Ionawr 2024. Cafodd y canfyddiadau eu trafod mewn cyfarfod anffurfiol ar 1.2.2024. Mae gwaith yn parhau i sicrhau bod y canfyddiadau a wnaed yn ystod yr adolygiad yn cael eu rhannu gyda (a) cynghorwyr lleol, (b) arweinyddion grŵp, (c) swyddogion a (d) yr holl aelodau.
23	Mynediad at wybodaeth ynghylch y Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> Cafodd y mater hwn ei gynnwys yn rhaglen waith y Pwyllgor ar gyfer 2023/2024 ond, oherwydd ymrwymadau gwaith eraill, ni weithredwyd

Rhif	Eitem	Camau
	ar wefan y Cyngor Sir.	<p>arno.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae'r wefan yn cael ei datblygu'n sylweddol a byddai'n amserol cymryd camau i sicrhau bod mynediad rhwydd at wybodaeth am y Pwyllgor Safonau ar wefan y Cyngor.
24	Ymateb i'r ceisiadau a wnaed mewn perthynas â'r archwiliadau oedd yn cael eu cynnal gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru o ganlyniad i gwynion yn erbyn Cyngorwyr Sir/Cyngorwyr Cymunedol.	<ul style="list-style-type: none"> Ar hyn o bryd, mae'r Ombwdsmon yn archwilio cwynion mewn perthynas â 2 Gyngorydd Sir ac 1 Gyngorydd Cymunedol. Cymryd unrhyw gamau priodol mewn perthynas â'r materion hyn ac unrhyw fater arall sy'n codi yn ystod y flwyddyn.
25	Materion yn codi o drafodaethau gydag Arweinyddion Grwpiau wrth baratoi Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer y Cyngor llawn.	<ul style="list-style-type: none"> Materion sydd i'w gweithredu: <ul style="list-style-type: none"> Anfon gohebiaeth gyffredinol at Arweinyddion Grwpiau ynghylch proses 2023/2024 Addasu'r ffurflen adborth gan Arweinyddion Grwpiau i'r Pwyllgor Safonau; <ul style="list-style-type: none"> i annog AG i gynnwys fwy o dystiolaeth yn bocsys 1-3 (newid fformat, cadarnhau na fydd y ffurflen yn cael ei gyhoeddi) i sicrhau cysondeb efo'r wybodaeth hyfforddiant a dderbynnir gan yr AG yn chwarterol. Anogir AG i gwblhau adolygiadau datblygu blynyddol ffurfiol gydag Aelodau Grŵp. Trefnu'r holl gyfarfodydd unigol rhwng y PS a'r AG ar un diwrnod er mwyn hwyluso trefniadau a chadw costau'n is. Gofynnir i AG fynychu'r cyfarfod efo'r PS ar eu pen eu hunain er mwyn darparu awyrgylch agored lle gall y PS a'r AG drafod dyletswydd statudol yr AG.
26	Cyngor Cymuned B	Yn dilyn ymlaen o waith yn 2023-2024, bwriedir cytuno ar ddyddiad adolygiad gyda'r Cyngor Cymuned hwn, os dymunir.

CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau (PS) yma i'ch cynorthwyo i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad a fabwysiadwyd gan eich Cyngor Tref neu Gymuned (CTC). Fel y gwyddoch, mae cynnal y lefel uchaf o ymddygiad moesegol yn rhan hanfodol o'ch rôl o gynrychioli'r cyhoedd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu ychydig o fideos mewn perthynas â rôl Aelod a'r safonau ymddygiad disgwylledig:

[Safonau ymddygiad ar gyfer cyngorwyr yng Nghymru - YouTube](#)
[Cyngor ar sut i gwyno am gynghorydd yng Nghymru - YouTube](#)
[Sut dylai cyngorwyr ymddwyn ac ymwneud â phobl - YouTube](#)

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PS I'R CYNGOR

Cyflwynwyd adroddiad statudol y PS i'r Cyngor llawn ar 12/09/2023.

Mae'r adroddiad yn cynnig trosolwg o waith y PS yn ystod 2022/2023 ac mae'n cynnwys manylion am Raglen Waith y PS ar gyfer 2023-2024.

CANIATÂD ARBENNIG

Mae'n bosib i Aelodau dderbyn caniatâd arbennig gan y PS i gymryd rhan mewn penderfyniadau hyd yn oed os oes gan yr Aelod hwnnw ddi-ddordeb sy'n rhagfarnu o dan y Cod Ymddygiad. Mae eich Clercod wedi derbyn canllawiau lleol ar sut i wneud cais am ganiatâd arbennig*. Cysylltwch â'r Swyddog Monitro am gyngor a chymorth mewn perthynas ag unrhyw gais y dymunwch ei wneud.

* Byddai'r Swyddog Monitro'n hapus i ddarparu copi pellach ar gais.

FFORWM CENEDLAETHOL PWYLLGORAU SAFONAU CYMRU

Mae Cadeirydd y PS wedi mynychu'r ddau gyfarfod o'r Fforwm Cymru-gyfan ar gyfer Cadeiryddion Pwyllgorau Safonau (Ionawr a Mehefin 2023). Bydd cyfarfodydd yn parhau i gael eu cynnal ddwywaith y flwyddyn ac mae'n cynnig cyfle i'r 28 awdurdod sy'n aelodau o'r Fforwm rannu arfer dda a datrys problemau.

AELODAU ETHOLEDIG CSYM:

Cred y PS fod perthynas gadarnhaol rhwng y Cyngorau Tref a Chymuned ac aelodau etholedig CSYM yn cynorthwyo'r naill a'r llall gyda'u rolau ac, er y cydnabyddir fod nifer o Gyngorwyr Sir eisoes yn mynychu cyfarfodydd CTC yn eu wardiau, mae'r PS yn annog Cyngorwyr Sir nad ydynt yn gwneud hynny'n barod i fynychu o hyn ymlaen.

UN LLAIS CYMRU

Mae'r PS yn manteisio ar y cyfle hwn i annog pob CTC i ystyried ymaelodi ag [Un Llais Cymru](#). Un Llais Cymru yw'r corff cenedlaethol sy'n cynrychioli CTCau yng Nghymru ac mae'n darparu ystod o wasanaethau i gefnogi eu gwaith, gan gynnwys gwasanaethau gwybodaeth a chynghori, cymorth gyda pholisïau a gweithdrefnau, gwasanaethau hyfforddi a datblygu, gwasanaethau ymgynghorol, a chynrychioli a hyrwyddo'r sector.

DATRYSIAD LLEOL

Yn ddiweddar mae'r PS wedi datblygu a diwygio Protocol Datrysiad Lleol (PDLI) ar gyfer Aelodau'r Cyngor Sir, yn unol â chais OGCC am broses leol i ddelio gydag anghydfod lefel isel. Mae'r OGCC ac Un Llais Cymru (ULIC) wedi llunio a chyhoeddi PDLI i'w ddefnyddio gan y CTCau. Mae copi ar gael [yma](#). Mae ULIC hefyd yn cynnig hyfforddiant i gynorthwyo Aelodau/Clercod gyda'u rolau o dan y PDLI.

Mae'r PS yn annog pob CTC i fabwysiadu PDLI.

Mae'r PS wedi datblygu PDLI i'w ddefnyddio gan y CTC mewn rhai amgylchiadau prin os nad yw PDLI ULIC ar gael. Mae copi o'r PDLI wedi ei atodi i'r newyddlen. Mae'n nodi y bydd y PS yn ystyried pob mater ar sail ei ffeithiau ei hun a bydd yn ymyrryd dim ond os yw Cadeirydd y PS, sydd â disgrisiwn llwyr, o'r farn (a) y gallai'r ymyrraeth gan y PS fod o fudd; (b) bod gan y PS yr adnoddau/capaciti i gynorthwyo; a (c) bod y mater yn berthnasol i gylch gwaith y PS, a'i fod yn ymwneud ag ymddygiad. Gall y Cadeirydd, y Clerc neu'r CTC ei hun ofyn am gymorth gan Gadeirydd y PS o dan y broses wirfoddol hon.

CYNLLUNIAU HYFFORDDI

Yn unol â Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, mae bellach angen i bob CTC gynhyrchu cynllun hyfforddi blynyddol ar gyfer cyngorwyr a'i staff; roedd angen paratoi'r cynllun cyntaf o fewn 6 mis i'r etholiad llywodraeth leol a gynhaliwyd ar 5 Mai 2022.

Yn y cylchlythyr a anfonwyd at y CTCau ym Mawrth 2023, gofynnodd y PS am gael gweld copi o Gynllun Hyfforddi pob CTC.

Diolch i Gyngorau Cymuned Bryngwran, Llanddyfnan, Llangristiolus, Pentraeth a Threwalchmai am eu hymatebion. Roedd y PS yn siomedig mai dim ond pump o'r pedwar deg CTC a ymatebodd i'w gais am y wybodaeth hon.

A fyddai pob CTC yn cysylltu â'r PS i gadarnhau fod ganddynt Gynllun Hyfforddi (nid oes angen anfon copi o'r Cynllun ei hun; mae cadarnhad fod y Cynllun wedi'i lunio'n ddigon) trwy anfon e-bost at cyfraith@ynysmon.llyw.cymru
Nid oes angen i'r Cyngorau Cymuned a enwir uchod gysylltu â'r PS eto.

CWYNIION LLEOL

Mae'r PS yn falch o'r nifer isel o gwynion sy'n cael eu hanfon at OGCC mewn perthynas â honiadau o dorri'r Cod Ymddygiad.

ACHOSION OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU (OGCC) A PHANEL DYFARNU CYMRU (PDC)

Mae OGCC yn ymchwilio i honiadau o dorri'r Cod Ymddygiad. Mae OGCC yn cyhoeddi ychydig o wybodaeth ar ei wefan am yr achosion sy'n cael eu cyfeirio i swyddfa'r Ombwdsmon. Bydd OGCC yn cyfeirio'r achosion mwyaf difrifol i'w penderfynu gan PDC.

Mae adroddiadau llawn ar yr achosion hyn i'w gweld ar wefan OGCC, ac maent ar gael [yma](#), ac ar wefan PDC, ac maent ar gael [yma](#). Mae'r PS yn derbyn crynodebau o'r achosion hyn ac mae'r ddolen i grynoded o achosion OGCC a ystyriwyd gan y PS [yma](#) a dolen i grynoded o achosion PDC a ystyriwyd gan y PS [yma](#).

Mae themâu allweddol sy'n cael eu hamlygu yn cynnwys:

- Mae OGCC yn parhau i ddefnyddio'r prawf dau gam wrth ystyried honiadau fod aelodau wedi torri'r Cod Ymddygiad: (1) A oes tystiolaeth o dorri'r cod? (2) A yw ymchwilio i'r mater er budd y cyhoedd?

- Pwysigrwyd cwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad, i aelodau a Chlercod yn y Cyngorau Tref a Chymuned.

- Mae'n rhaid i aelodau llynu at amserlenni caeth, yn arbennig wrth apelio penderfyniad a wnaed gan y PS gyda PDC.

YN OLAF.....

Cynhaliodd y PS gyfarfod ffurfiol ar 14/06/2023

ac, os ydych yn dymuno edrych ar yr eitemau/adroddiadau a ystyriwyd yn y cyfarfod hwnnw, dilynwch y ddolen [yma](#).

A oes unrhyw beth y dymunwch iddo gael ei gynnwys yn y Newyddlen nesaf?
Anfonwch eich awgrymiadau i sylw Cadeirydd y PS ar cyfraith@ynysmon.llyw.cymru

CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau (PS) yma i'ch cefnogi i gydymffurfio gyda'r Cod Ymddygiad â fabwysiadwyd gan eich Cyngor. Fel y gwychoch, mae cynnal y lefel uchaf o ymddygiad moesegol yn rhan hanfodol o'ch rôl o ran cynrychioli'r cyhoedd.

LLYWODRAETHU A MATERION GWEITHDREFNOL CYFFREDINOL

Nid yw llywodraethu a materion gweithdrefnol cyffredinol yn y CTCau yn dod o dan gylch gorchwyl y PS. Mae'r PS yn cynorthwyo mewn perthynas â materion ymddygiad gan gynnwys y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau. Fodd bynnag, mae'n dod yn batrwm yn ddiweddar, lle bo diffygion mewn materion llywodraethiant a gweithdrefnol, gall hyn fod yn gatalydd ar gyfer gwaethygu materion fel bod ymddygiad aelodau yn dirywio a/neu fod cysylltiadau rhwng aelodau a/neu glercod o fewn CTCau yn anodd. Er mwyn osgoi materion o'r fath, mae'r PS yn annog pob CTC i ystyried eu prosesau ar gyfer materion fel cyhoeddi'r hysbysiad/rhaglenni/cofnodi n cyfarfodydd; cyfranogiad y cyhoedd mewn cyfarfodydd; a threfniadau cyfarfodydd gan gynnwys y model hybrid. Ar y sail hon, mae'r PS yn annog pob CTC i ystyried dod yn aelodau o Un Llais Cymru. ULIC yw'r corff cynrychioliadol cenedlaethol ar gyfer CTCau yng Nghymru ac mae'n darparu ystod o wasanaethau i gefnogi eu gwaith.

CANIATADAU ARBENNIG

Mae'n bosibl i aelodau gael caniatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau i gymryd rhan mewn penderfyniadau hyd yn oed pan fydd gan yr aelod hwnnw diddordeb sy'n rhagfarnu o dan y cod ymddygiad. Mae canllawiau lleol ar sut i wneud cais am ganiatâd arbennig wedi'i roi i'ch Clerc*. Cysylltwch â'r Swyddog Monitro am gyngor a chymorth mewn perthynas ag unrhyw gais yr hoffech ei wneud.

* Byddai'r Swyddog Monitro yn falch o ddarparu copi pellach ar gais.

CYNLLUNIAU HYFFORDDI

Mae llunio cynllun hyfforddi blynyddol ar gyfer cyngorwyr a staff bellach yn ofyniad ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021; roedd angen y cynllun cyntaf o fewn 6 mis i etholiadau llywodraeth leol ar 5 Mai 2022.

Cysylltodd y Pwyllgor Safonau â phob CTC ym mis Mawrth, Medi a Thachwedd 2023, i ganfod faint o CTCau oedd wedi cyhoeddi cynllun hyfforddi ar gyfer y flwyddyn. Wrth gwrs, mae gan y Pwyllgor Safonau ddiddordeb arbennig mewn adolygu a yw'r Cod Ymddygiad yn cael ei gynnwys fel rhan o ystyriaethau'r CTC wrth drefnu hyfforddiant.

Mae'r Pwyllgor Safonau yn achub ar y cyfle i ddiolch i'r CTCau canlynol am eu hymatebion a'u llongyfarch ar gyhoeddi Cynllun Hyfforddiant:

AMLWCH, BODORGAN, BRYNGWRAN, CAERGYBI, CWM CADNANT, LLANBADRIG, LLANDDANIEL-FAB, LLANDDYFNAN, LLANEILIAN, LLANERCHYMEDD, LLANFAELOG, LLANFAIR YN NEUBWLL, LLANFIHANGELESCIEFIOG, LLANGFNI, LLANGOED A PHENMON, LLANGRISTIOLUS, MECHELL, MOELFRE, PENMYNYDD A STAR, PENTRAETH, PORTHAETHWY, RHOSCOLYN, TREARDDUR, TREWALCHMAI, Y FALI.

Mae'r Pwyllgor Safonau yn angerddol bod hyfforddiant yn eich dysgu ac yn eich grymuso fel y gellir osgoi problemau yn y lle cyntaf ac felly mae'n annog y CTCau sydd ddim wedi cyhoeddi Cynllun Hyfforddi i wneud hynny yn unol â'r gofynion deddfwriaethol.

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) a Phanel Dyfarnu Cymru (PDC) hefyd yn annog aelodau a chlercod i ymgymryd â hyfforddiant Cod Ymddygiad. Pe baech yn torri'r Cod, byddai methu â bod wedi ymgymryd â hyfforddiant ar y Cod yn cael ei ystyried yn ffactor gwaethygol pan fydd y Pwyllgor Safonau neu PDC yn ystyried y mater o gosb.

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Fel y gwychoch, mae Un Llais Cymru (ULIC) wedi datblygu a chyhoeddi Protocol Datrysiad Lleol (PDLI) i'w ddefnyddio gan CTCau. Mae copi ar gael yma. Mae ULIC hefyd yn cynnig hyfforddiant i gynorthwyo Aelodau/Clercod yn eu rolau o dan y PDLI. Mae'r PS yn annog pob CTC i fabwysiadu PDLI.

Mae'r PS hefyd wedi datblygu PDLI i'w ddefnyddio gan CTCau mewn amgylchiadau cyfyngedig pe na bai PDLI ULIC ar gael. Rhannwyd copi o'r PDLI hwn gyda chi o dan glawr y Cylchlythyr blaenorol*. Mae'n nodi y bydd y PS yn ystyried pob mater yn seiliedig ar ei ffeithiau ei hun a dim ond os bydd Cadeirydd y PS, sydd â disgresiwn absoliwt, o'r farn (a) y gallai cyfranogiad y PS fod yn fuddiol; (b) bod gan y PS yr adnoddau/gallu i gynorthwyo; a (c) bod y mater o bryder yn dod o fewn cylch gorchwyl y PS, ac yn ymwneud ag ymddygiad. Gall y Cadeirydd, y Clerc neu'r CTC ei hun ofyn am gymorth Cadeirydd y PS o dan y broses wirfoddol hon.

* Byddai'r Swyddog Monitro yn falch o ddarparu copi pellach ar gais.

ADRODDIAD BLYNYDDOL GAN Y CTCau

Rhannwyd Adroddiad Blynyddol a gyhoeddwyd gan Gyngor Cymuned y Fali gyda'r PS yn ddiweddar ac ystyriwyd bod ei gynnwys a'i arddull yn wybodus ac yn enghraifft o arfer da. Mae'n ddigon posibl bod CTCau eraill yn cynhyrchu adroddiadau blynyddol tebyg ac mae'r PS yn cymeradwyo hyn a byddai'n annog pob CTC i ystyried cynnwys ei adroddiad blynyddol, y cyflwyniad, sut bydd y CTC yn ymgysylltu â'r cyhoedd a bod yn sicrhau cyhoeddusrwydd ar gyfer eu hadroddiadau blynyddol.

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU

Mae gofyn statudol i'r PS gyhoeddi adroddiad blynyddol ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022-2023 i'r Cyngor llawn ym mis Medi 2023 a gellir ei weld yma. Mae'n cynnwys manylion am waith gorffenedig y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn ac mae'n cyflwyno blaenraglen waith y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn i ddod. Bydd yr adroddiad ar gyfer 2023-2024 yn cael ei thrafod yng nghyfarfod nesaf y PS ym mis Mehefin 2024.

AC YN OLAF:

Cynhaliwyd cyfarfod ffurfiol diwethaf y Pwyllgor Safonau ar 13/12/2023 ac os hoffech edrych ar yr eitemau/adroddiadau a ystyriwyd yn y cyfarfod hwnnw, [dilynwch y ddolen hon](#).

Os oes angen unrhyw gymorth arnoch, neu ragor o wybodaeth, cysylltwch â'r Swyddog Monitro ar lynnball@ynysmon.llyw.cymru

CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau (PS) yma i'ch cynorthwyo i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad i aelodau. Fel y gwychoch, mae cynnal y lefel uchaf o ymddygiad moesegol yn rhan hanfodol o'ch rôl o gynrychioli'r cyhoedd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi datblygu ychydig o fideos mewn perthynas â rôl Aelod a'r safonau ymddygiad disgwyliedig:

[Safonau ymddygiad ar gyfer cynghorwyr yng Nghymru - YouTube](#)

[Cyngor ar sut i gwyno am gynghorydd yng Nghymru - YouTube](#)

[Sut dylai cynghorwyr ymddwyn ac ymwneud â phobl - YouTube](#)

ADRODDIADAU BLYNYDDOL AELODAU

Mae'r PS yn annog pob aelod etholedig i gwblhau Adroddiad Blynyddol ac mae'n cefnogi'r gwaith y mae'r Pennaeth Gwasanaethau Democraidd a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd yn ei wneud i sicrhau fod y broses mor rhwydd ac effeithlon â phosib. Cyflwynodd 24 o Gynghorwyr Adroddiad Blynyddol ar gyfer y cyfnod rhwng 01.04.22 a 31.03.23; mae'r PS wedi gofyn i Arweinyddion Grwpiau am eu cymorth i annog pob un o'r 35 Cynghorydd i gwblhau Adroddiad Blynyddol yn 2024.

ACHOSION OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU (OGCC) A PHANEL DYFARNU CYMRU (PDC)

Mae OGCC yn ymchwilio i honiadau o dorri'r Cod Ymddygiad. Mae OGCC yn cyhoeddi ychydig o wybodaeth ar ei wefan am yr achosion sy'n cael eu cyfeirio i swyddfa'r Ombwdsmon. Bydd OGCC yn cyfeirio'r achosion mwyaf difrifol i'w penderfynu gan [Banel Dyfarnu Cymru](#).

Mae adroddiadau llawn ar yr achosion hyn i'w gweld ar wefan OGCC, ac maent ar gael [yma](#), ac ar wefan PDC, ac maent ar gael [yma](#).

Mae'r PS yn derbyn crynodebau o'r achosion hyn ac mae'r ddolen i grynoded o achosion OGCC a ystyriwyd gan y PS [yma](#) a dolen i grynoded o achosion PDC a ystyriwyd gan y PS [yma](#). Mae themâu allweddol sy'n cael eu hamlygu yn cynnwys:

- Mae OGCC yn parhau i ddefnyddio'r prawf dau gam wrth ystyried honiadau fod aelodau wedi torri'r Cod Ymddygiad: (1) A oes tystiolaeth o dorri'r cod? a (2) A yw ymchwilio i'r mater er budd y cyhoedd?

- Pwysigrwydd cwblhau hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad, i aelodau a Chlercod yn y Cynghorau Tref a Chymuned.

- Mae'n rhaid i aelodau llynu at amserlenni caeth, yn arbennig wrth apelio penderfyniad a wnaed gan y PS gyda PDC.

YMGYNGHORIAD AR ADRODDIAD PENN

Yn ystod y Gwanwyn, 2023 cynhaliodd Llywodraeth Cymru (LIC) ymgynghoriad, yn seiliedig ar yr argymhellion yn adroddiad Richard Penn yn 2021, pan gomisiynwyd ef i gynnal adolygiad annibynnol o'r fframwaith safonau moesegol ar gyfer llywodraeth leol yng Nghymru. Ymatebodd y PS i'r ymgynghoriad, ar ran CSYM, a thrafodwyd yr ymateb arfaethedig gydag Arweinyddion Grwpiau (AG) cyn ei gyflwyno. Os derbynir unrhyw ddogfennau/gwybodaeth wedi i Lywodraeth Cymru ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad bydd y PS yn hysbysu/ymgyngori ymhellach ag AG.

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU I'R CYNGOR

Cyflwynwyd adroddiad statudol y PS i'r Cyngor llawn ar [12/09/2023](#). Mae'r adroddiad yn cynnig trosolwg o waith y PS yn ystod 2022/2023 ac mae'r PS yn dymuno diolch i bob Aelod am eu cydweithrediad gyda'r PS wrth iddo wireddu ei ddyheadau ar gyfer y flwyddyn.

Ers cyflwyno Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, mae disgwyl i'r PS gyflawni dyletswyddau ychwanegol, gan gynnwys monitro cydymffurfiaeth Arweinyddion Grwpiau â'u cyfrifoldebau newydd o dan Ddeddf 2021, sef cymryd camau rhesymol i hybu a chynnal safonau ymddygiad

uchel gan aelodau eu grŵp, ac adrodd ar hynny yn ei adroddiad blynyddol. Mae'r PS yn ategu ei werthfawrogiad o gydweithrediad yr Arweinyddion Grwpiau yn y broses a roddwyd ar waith i fodloni'r gofyn hwn. Mae Rhaglen Waith y PS ar gyfer 2023-24 wedi'i chynnwys yn yr adroddiad hefyd.

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Os yw Aelodau'n dymuno cymryd rhan mewn proses datrysiad lleol, dymuna'r PS eich atgoffa fod rhaid i chi godi'r mater gyda Chadeirydd y PS cyn gynted â phosib a chymryd pob cam rhesymol i fod yn rhagweithiol o fewn y broses. Nid yw gohirio'r broses yn cynorthwyo'r amcan cyffredinol o gymodi'n gyflym.

HYFFORDDIANT AR GYFER AELODAU

Anogir Aelodau i gwblhau unrhyw hyfforddiant a fyddai'n eu cynorthwyo yn eu rôl fel aelodau o CSYM; pwrpas hyfforddiant yw arwain a dysgu aelodau er mwyn eu grymuso. Mae rhai cyrsiau hyfforddiant hefyd yn cael eu hystyried yn fandadol.

Bydd Arweinyddion Grwpiau'n derbyn adroddiadau hyfforddiant chwarterol yn rhestru'r hyfforddiant a gwblhawyd gan bob Aelod o'u Grŵp; byddant yn annog Aelodau i gwblhau hyfforddiant mandadol o leiaf.

Mae'r holl fodiwlau ar gael ar y Gronfa Ddysgu, ac mae'r ddolen [yma](#). Am gyfarwyddiadau ar sut i gael mynediad i'r Gronfa Ddysgu dilynwyd y ddolen [yma](#).

Ar ôl cwblhau unrhyw hyfforddiant yn eich rôl fel aelod, cofiwch gynnwys manylion yr hyfforddiant hwnnw ar eich tudalen proffil ar y wefan. I gael manylion am sut i wneud hynny dilynwyd y ddolen [yma](#).

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL AR GYFER Y CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Mae'r Pwyllgor Safonau'n annog pob Cyngor Tref a Chymuned i fabwysiadu Protocol Datrysiad Lleol (PDLI) ac mae'n awgrymu eu bod yn defnyddio'r PDLI a ddatblygwyd gan Un Llais Cymru (ULIC) sydd ar gael [yma](#). Serch hynny, mae'r PS wedi datblygu proses i'w defnyddio mewn achosion prin, lle gall Cadeiryddion, Clercod neu Gynghorau Cymuned eu hunain ofyn am gymorth anffurfiol gan gadeirydd y PS. Bydd y PDLI hwn yn cael ei hyrwyddo yn y CTCau yn ystod yr Hydref 2023.

Cred y PS fod perthynas gadarnhaol rhwng y CTCau ac aelodau etholedig CSYM yn cynorthwyo'r naill a'r llall gyda'u rolau ac, er y cydnabyddir fod nifer o aelodau etholedig eisoes yn mynychu cyfarfodydd CTCau yn eu wardiau, mae'r PS yn annog aelodau etholedig nad ydynt yn gwneud hynny'n barod i fynychu cyfarfodydd.

AELOD ETHOLEDIG AR Y PWYLLGOR SAFONAU

Dymuna'r Pwyllgor Safonau ddiolch i'r Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes am ei waith fel cynrychiolydd y Cyngor Sir ar y Pwyllgor Safonau. Yn dilyn ei ymddiswyddiad fel aelod o'r PS, enwebwyd y Cynghorydd Margaret Murley Roberts yn dilyn pleidlais yng nghyfarfod y Cyngor Llawn ym mis Medi 2023 ac mae'r PS yn manteisio ar y cyfle i'w groesawu ef/hi.

YN OLAF:

Cynhaliodd y PS gyfarfod ffurfiol ar 14/06/2023

ac, os ydych yn dymuno edrych ar yr eitemau/adroddiadau a ystyriwyd yn y cyfarfod hwnnw, dilynwyd y ddolen [yma](#).

A oes unrhyw beth y dymunwch iddo gael ei gynnwys yn y Newyddlen nesaf? Anfonwch eich awgrymiadau i sylw Cadeirydd y PS ar cyfraith@ynysmon.llyw.cymru

CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau (PS) yma i'ch cefnogi i gydymffurfio gyda'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau etholedig. Fel y gwyddoch, mae cynnal y lefel uchaf o ymddygiad moesegol yn rhan hanfodol o'ch rôl o ran cynrychioli'r cyhoedd.

HYFFORDDIANT A DATBLYGIAD

Mae'r PS yn angerddol bod hyfforddiant yn eich dysgu ac yn eich grymuso fel y gellir osgoi problemau yn y lle cyntaf. LLONGYFARCHIADAU i'r holl aelodau am gwblhau'r modiwl hyfforddiant Cod Ymddygiad, yn unol â gofynion y Cod Ymddygiad lleol ar gyfer Aelodau.

O'r adroddiadau diweddar a gyflwynwyd i'r PS, mae'n ymddangos bod rhai cyrsiau mandadol eraill nad yw aelodau wedi eu cwblhau hyd yn hyn. Byddai'r PS yn annog yn gryf yr aelodau hynny nad ydynt eto wedi cwblhau eu hyfforddiant mandadol, neu unrhyw hyfforddiant arall sy'n cael ei ystyried yn ddefnyddiol i chi yn eich rôl fel aelodau etholedig, i wneud hynny.

ADOLYGU COFRESTRAU DIDDORDEBAU AELODAU

Mae'r PS wedi cynnal adolygiad desg o'r Cofrestrau Diddordebau ar gyfer sampl o aelodau etholedig yn y Cyngor Sir. Cynhaliwyd yr adolygiad gan aelodau annibynnol o'r PS a dewiswyd y sampl trwy 'gydbwysedd gwleidyddol'. Mae gwaith yn cael ei wneud ar hyn o bryd i gysylltu â rhai Aelodau lle mae angen sylw ar eu Cofrestrau. Mae cyswllt hefyd yn cael ei wneud gyda rhai Arweinwyr Grŵp, yn unol â'u dyletswydd diweddar i annog lefelau ymddygiad da ymhlith aelodau eu grŵp. Bydd adroddiad canfyddiadau cyffredinol yn cael ei gyflwyno i Arweinwyr Grwpiau a'i ddosbarthu i'r holl aelodau maes o law; ni fydd yr adroddiad hwn yn nodi unrhyw enwau.

POLISI INDEMNIAU

Cyflwynwyd adroddiad a gyflwynwyd yn y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, mewn perthynas â Pholisi Indemniadau'r Cyngor, i'r PS yn ddiweddar. Mae'r Polisi yn rhoi disgrisiwn eang i'r Is-bwyllgor Indemniadau (sy'n cynnwys 5 aelod etholedig) roi indemniad mewn achosion honedig o dorri'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau; er bod y Polisi hefyd yn rhoi arwydd ac arweiniad ar y materion y dylai'r Is-bwyllgor Indemniadau eu cadw mewn cof ac o amodau a chyfyngiadau posibl i'w gosod ar unrhyw indemniad o'r fath. Mewn achosion lle canfyddir bod aelod etholedig wedi torri'r Cod a'i fod yn destun cosb o ataliad neu anghymhwys, yna mae'r gyfraith yn mynnu bod yn rhaid ad-dalu unrhyw indemniad a ganiateir. Pan fo'r gosb a osodir yn llai difrifol nag ataliad yna mae'r gofyniad i ad-dalu yn dibynnu ar benderfyniad gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor.

Anogir aelodau i ystyried gwneud cais am Indemniad am eu costau wrth amddiffyn unrhyw achos a ddygir yn eu herbyn am dorri Cod Ymddygiad y Cyngor.

Dylech gysylltu â'r Swyddog Monitro os oes gennych unrhyw ymholiadau mewn perthynas â'r Polisi hwn / y broses i'w dilyn.

ACHOSION OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU (OGCC) A PANEL DYFARNU CYMRU (PDC)

Mae'r OGCC yn ymchwilio i honiadau o dorri'r Cod Ymddygiad. Mae'r OGCC yn cyhoeddi gwybodaeth gyfyngedig am yr achosion sy'n cael eu cyfeirio at y swyddfa ar ei wefan. Yn y materion mwyaf difrifol, bydd OGCC yn cyfeirio achosion i'w penderfynu gan y PS lleol neu'r PDC. Mae'r achosion hyn yn cael eu hadrodd yn llawn ar wefan OGCC ac maent ar gael yma, ac ar wefan PDC ac ar gael yma. Mae fersiynau cryno o'r achosion hyn yn cael eu hadrodd i'r PS ac mae'r ddolen i'r crynodeb OGCC a ystyriwyd gan y PS yma ac mae crynodeb PDC a ystyriwyd gan y PS yma.

Mae'r prif themâu sy'n codi yn cynnwys:

- Atgoffir aelodau i fod yn ystyriol wrth ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol. Mae Protocol Cyfryngau Cymdeithasol yng Nghyfansoddiad y Cyngor ac mae hyn yn gweithredu fel canllaw i Aelodau.
- Mae'r prawf dau gam yn parhau i gael ei weithredu gan OGCC wrth ystyried honiadau o dorri'r cod ymddygiad gan aelodau: (1.) A oes tystiolaeth o dorri'r cod? (2.) A yw ymchwilio i'r mater er budd y cyhoedd?
- Anogir aelodau i ofyn am gyngor a mynychu hyfforddiant, yn ôl yr angen (gweler "Hyfforddiant a Datblygiad")

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU

Mae gofyniad statudol i'r Pwyllgor Safonau gyhoeddi adroddiad blynyddol ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2022-2023 i'r Cyngor llawn ym mis Medi 2023 a gellir ei weld yma. Mae'n cynnwys manylion am waith gorffenedig y Pwyllgor am y flwyddyn, gan gynnwys unrhyw ddatrysiad lleol y bu'n ymwneud ag ef a'i ganfyddiad o gydymffurfiaid yr Arweinwyr Grŵp â'u dyletswydd newydd mewn perthynas ag ymddygiad aelodau'r grŵp. Mae hefyd yn cyflwyno blaenraglen waith y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn i ddod. Mae Cadeirydd ac Is-gadeirydd y PS eisoes wedi cyfarfod ag Arweinwyr Grwpiau i drafod y drefn a'r amseriad ar gyfer adrodd ar eu dyletswyddau ar gyfer adroddiad PS yn 2023-2024. Mae'r ffurflen adrodd a ddefnyddiwyd y llynedd wedi'i haddasu a'i dosbarthu i bob AG gyda chais i ffurflenni sydd wedi'u cwblhau gael eu dychwelyd erbyn 30 Ebrill. Bydd aelodau annibynnol y PS yn cwrdd â phob AG yn unigol yn ystod mis Mai. Bydd adroddiad blynyddol drafft y PS ar gyfer 2023/2024 yn cael ei drafod yng nghyfarfod nesaf y PS ym mis Mehefin 2023 a'i gyflwyno i'r Cyngor llawn cyn gynted â phosibl ar ôl hyn.

CANIATADAU ARBENNIG

Mae'n bosibl i aelodau gael caniatâd arbennig gan y PS i gymryd rhan mewn penderfyniadau hyd yn oed pan fydd gan yr aelod hwnnw ddiddordeb sy'n rhagfarnu o dan y cod ymddygiad. Mae canllawiau lleol ar sut i wneud cais am ganiatâd arbennig ar gael yma. Cysylltwch â'r Swyddog Monitro am gyngor a chymorth mewn perthynas ag unrhyw gais yr hoffech ei wneud.

AC YN OLAF:

Cynhaliodd y PS gyfarfod ffurfiol ar 13/12/2023 ac os hoffech edrych ar yr eitemau/adroddiadau a ystyriwyd yn y cyfarfod hwnnw, dilynwch y ddolen hon.

Os oes angen unrhyw gymorth arnoch, neu ragor o wybodaeth, cysylltwch â'r Swyddog Monitro ar lynnball@ynysmon.llyw.cymru

Penodwyd tri aelod newydd i'r Pwyllgor Safonau yn ddiweddar; wrth eu cyflwyno nhw mae hefyd yn gyfle addas i rannu gwybodaeth gyda chi am yr holl aelodau sydd, gyda'i gilydd, yn ffurfio Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn – i chi gael rhoi wyneb i'r rheiny sy'n gyfrifol am Newyddlenni'r Pwyllgor Safonau a gyhoeddir ddwywaith y flwyddyn. Cewch gyfarfod y Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd newydd hefyd.

Mae gan y Pwyllgor Safonau naw o aelodau: mae pump ohonynt yn aelodau annibynnol sydd wedi cael eu cyfethol yn dilyn proses statudol; mae dau aelod yn cael eu hethol gan y cynghorwyr tref a chymuned lleol fel cynrychiolwyr cynghorau tref a chymuned; ac mae dau aelod yn cael eu dewis o blith aelodau etholedig y Cyngor Sir.

RHYS DAVIES Aelod Annibynnol

Cafodd y Cadeirydd, Rhys, ei benodi i'r Pwyllgor Safonau yn 2019 a'i benodi yn Is-Gadeirydd yn 2020. Ar ôl astudio deintyddiaeth yng Nghaerdydd, daeth adref i'w ynys enedigol, Ynys Môn, i weithio fel deintydd am dros 30 mlynedd, nes iddo ymddeol yn 2015. "Rydw i wedi mwynhau'r profiadau a gefais ers dod yn aelod o'r Pwyllgor Safonau. Byddaf yn hapus i ymroi a chyfrannu at y gwaith o gynorthwyo aelodau i gydymffurfio â'u dyletswyddau o dan y Côd Ymddygiad er mwyn sicrhau fod penderfyniadau'n cael eu gwneud mewn ffordd dryloyw a bod aelodau'n gweithredu gydag uniondeb".
Gallwch gysylltu â'r Cadeirydd ar RhysDavies@ynysmon.llyw.cymru

JOHN ROBERT JONES Aelod Annibynnol

Cafodd John, ei gyfethol i'r Pwyllgor Safonau yn 2017, blwyddyn ar ôl iddo ymddeol fel Prif Swyddog Medrwn Môn, yr asiantaeth annibynnol sy'n darparu cyngor a chymorth i sefydliadau gwirfoddol a grwpiau cymunedol.
Mae John yn siaradwr Cymraeg a chafodd ei eni a'i fagu ar Ynys Môn ac mae'n dal i fyw ar yr ynys gyda'i deulu. Bu'n Gadeirydd ar y Pwyllgor Safonau rhwng 2020-2024

TREFOR OWEN Aelod Annibynnol

Cafodd Trefor ei ethol yn Is-Gadeirydd yn ddiweddar, ychydig fisoedd wedi iddo gael ei benodi i'r Pwyllgor Safonau. Mae Trefor yn Gymrawd o Sefydliad y Coedwigwyr Siartredig gyda bron i 40 mlynedd o brofiad fel gwas sifil yn y maes coedwigaeth. "Edrychaf ymlaen at gefnogi gwaith y Cadeirydd wrth i'r Pwyllgor barhau i gydweithio hefo aelodau etholedig a chyfetholedig y Cyngor Sir, yn ogystal â'r Cynghorwyr Tref a Chymuned, i gynnal y safonau ymddygiad uchaf posib."

GILL MURGATROYD Aelod Annibynnol

Mae Gill yn Gymrawd y Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu ac, ar hyn o bryd, mae'n Gyfarwyddwr ar ei busnes Ymgynghoriaeth Adnoddau Dynol ac yn datblygu ac yn rhedeg sefydliadau o'i chartref yn Llandudno, Gogledd Cymru. Mae'n aelod o'r Pwyllgor Safonau ers Rhagfyr 2019.

BRACE GRIFFITHS Aelod Annibynnol

Aelod mwyaf newydd y Pwyllgor ydi Brace, sy'n Aelod Siartredig o'r Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu a chyn ymddeol cafodd brofiad o weithio gyda Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Mae ganddo hefyd brofiad o wirfoddoli gyda Llais a Chyf.

MARGARET MURLEY ROBERTS Cynrychiolydd Cyngor Sir

Mae Margaret yn aelod o Blaid Cymru ac mae'n cynrychioli ward Lligwy ar y Cyngor Sir. Cafodd ei phenodi i'r Pwyllgor Safonau ym Medi 2023. Mae Margaret hefyd yn Gadeirydd y Cyngor Sir.

MARGARET THOMAS

Cynrychiolydd Cyngor Tref a Chymuned

Mae Margaret wedi bod yn aelod o Gyngor Tref Llangefni am 23 mlynedd a bu'n Faer y Dref bum gwaith yn ystod y cyfnod hwnnw. Mae'n cynrychioli'r Cyngor Tref yng nghyfarfodydd Rhanbarthol Un Llais Cymru a'r pwyllgor ardal.

Mae hi wedi byw ar Ynys Môn gydol ei hoes ac mae'n dal i fyw ar y fferm deuluol, gan olynu ei rhieni. Penodwyd Margaret i'r Pwyllgor Safonau ym mis Rhagfyr 2022.

DAFYDD RHYS THOMAS Cynrychiolydd Cyngor Sir

Mae Dafydd yn aelod o'r Grŵp Annibynnol. Penodwyd Dafydd i'r Pwyllgor Safonau yn dilyn yr etholiad ym mis Mai 2022; hwn fydd ei ail dymor ar y Pwyllgor Safonau ac mae'n cynrychioli Ynys Cybi ar y Cyngor Sir.

IORWERTH ROBERTS

Cynrychiolydd Cyngor Tref a Chymuned

Mae Iorwerth yn aelod o Gyngor Cymuned Bryngwran ers 1997 ac, yn ystod y 22 mlynedd diwethaf, mae o wedi bod yn Gadeirydd ar y Cyngor Cymuned.
Bu'n gweithio yn y diwydiant adeiladu am dros 30 mlynedd, gan gynnwys fel tiwtor ac asesydd achrededig. Penodwyd Iorwerth i'r Pwyllgor Safonau am y tro cyntaf yn 2017 a chafodd ei benodi am ail dymor yn Rhagfyr 2022

Mae'r Pwyllgor Safonau yma i'ch cynorthwyo i gadw at y Côd Ymddygiad a fabwysiadwyd gan eich Cyngor. Fel y gwyddoch, mae cynnal y lefel uchaf o ymddygiad moesegol yn rhan hanfodol o'ch rôl wrth gynrychioli'r cyhoedd.

Am ragor o wybodaeth am waith y Pwyllgor ar gyfer y flwyddyn, gweler y Rhaglen Waith ar gyfer 2023/2024 yn [Adroddiad Blynyddol](#) y Pwyllgor Safonau. Os bydd gennych unrhyw gwestiynau am waith y Pwyllgor Safonau, cysylltwch â'r Swyddog Monitro ar lynnball@ynysmon.llyw.cymru

Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau a dyletswydd newydd yr Arweinyddion Grwpiau

1. O dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, erbyn hyn mae gan Arweinyddion Grwpiau ddyletswyddau mewn perthynas â safonau ymddygiad. Rhaid i arweinydd grŵp gwleidyddol (a) gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau uchel gan aelodau'r grŵp a (b) gweithredu â Phwyllgor Safonau'r Cyngor wrth iddo arfer ei swyddogaethau.
2. Mae'n bosib y gallai arweinydd grŵp gwleidyddol sy'n methu â chydymffurfio â'r ddyletswydd newydd mewn ffordd ystyrlon gael eu hystyried i fod yn dwyn anfri ar ei swydd, a'i bod yn debygol eu bod yn torri'r Cod Ymddygiad i Aelodau.
3. Hefyd, mae Deddf 2021 yn gosod dyletswydd ar Bwyllgorau Safonau i lunio adroddiad blynyddol i'r cyngor cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol (1 Ebrill- 31 Mawrth). Rhaid i'r adroddiad gael ei ystyried gan y cyngor perthnasol o fewn tri mis i'w dderbyn.
4. Rhaid i adroddiad blynyddol y Pwyllgor Safonau gynnwys asesiad y Pwyllgor o sut y mae Arweinwyr Grwpiau gwleidyddol wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd newydd (paragraff 1 uchod). Bydd rhaid i'r Arweinyddion Grwpiau ddarparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Safonau i'w alluogi i wneud hyn.
5. Ar ôl ystyried gofynion Deddf 2021, lluniwyd adroddiad templed drafft i gynorthwyo'r Arweinyddion Grwpiau ac i'w hatgoffa o'r wybodaeth y mae'n rhaid iddynt ei ddarparu yn eu hadroddiad i'r Pwyllgor Safonau. Mae'r templed ar gael yn **Atodiad 1**.
6. Nid yw'r templed yn gofyn am, ac ni ddylid cynnwys, manylion achosion unigol. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar y math o gamau a gymerwyd mewn perthynas â phob mater.
7. Gofynnir i Arweinyddion Grwpiau gynhyrchu'r adroddiadau hyn unwaith y flwyddyn; fodd bynnag, os bydd materion o bwys yn codi yn ystod y flwyddyn, gofynnir i'r Arweinyddion Grwpiau ymgynghori â'r Swyddog Monitro, a fydd yn rhoi gwybod i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau.
8. Ar ôl eu cwblhau dylai'r Arweinyddion Grwpiau anfon y ffurflenni at y Swyddog Monitro erbyn **30 Ebrill**. Bydd y Swyddog Monitro'n adrodd wrth y Pwyllgor Safonau.
9. Bydd aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau'n trefnu i gwrdd â phob Arweinydd Grŵp yn breifat **yn ystod mis Mai** i drafod yr adroddiad.
10. Bydd y Pwyllgor Safonau'n cynnwys gwybodaeth addas o adroddiadau'r Arweinyddion Grwpiau o fewn ei adroddiad blynyddol i'r Cyngor. Bydd adroddiad blynyddol y Pwyllgor yn cynnwys crynodeb o'r camau a gymerwyd i gyflawni'r ddyletswydd, barn y Pwyllgor ynghylch a yw'r camau a gymerwyd yn ddigonol ac unrhyw ddarnau o waith y gellid eu cyflawni yn y dyfodol ayb.
11. Bydd y Pwyllgor Safonau'n trafod ei adroddiad blynyddol drafft ar gyfer y Cyngor yn ei gyfarfod ffurfiol ym Mehefin. Yn ystod y cyfarfod hwn, bydd y Pwyllgor Safonau'n cytuno ar ei ganfyddiadau o adroddiadau'r Arweinyddion Grwpiau a bydd hefyd yn adnabod, o fewn y fforwm cyhoeddus yma, unrhyw Arweinydd Grŵp sydd wedi methu â chyflwyno adroddiad.
12. Bydd adroddiad blynyddol y Pwyllgor yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor llawn yn y cyfarfod llawn nesaf sydd ar gael yn dilyn cyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Mehefin.
13. Os yn berthnasol, bydd rhaid briffio aelodau di-gysylltiad (sydd ddim yn perthyn i grŵp) yn yr un modd â'r Arweinyddion Grwpiau er mwyn sicrhau bod safonau ymddygiad uchel yn cael eu cynnal gan bob aelod, er na fydd disgwyl iddynt gynhyrchu adroddiad yn y modd hwn.

Adroddiad gan Arweinydd Grŵp (AG) i'r Pwyllgor Safonau mewn perthynas â'i ddyletswydd fel AG:

Adroddiad gan:	(enw'r AG)	Grŵp Gwleidyddol:	(enw'r Grŵp)
Y cyfnod y mae'r adroddiad yn ymdrin ag o ('y Cyfnod'):	1 Ebrill 20__ hyd nes 30 Mawrth 20__	Nifer o aelodau yn y grŵp:	

Camau a gymerwyd gan yr AG i hybu cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad:

Mae **Atodiad 2** yn cynnwys y math o faterion mae'r Pwyllgor Safonau yn disgwyl i Arweinyddion Grwpiau roddi sylw iddynt a'r trothwy a ddefnyddir gan y Pwyllgor wrth ystyried â ydych chi wedi gweithredu eich dyletswydd fel Arweinydd y Grŵp. Dylech ystyried y materion hyn a'r 10 egwyddor ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus a nodir yn **Atodiad 3** wrth baratoi eich ymateb, os gwelwch yn dda.

→ Ymrwymiad personol

Dylech gwblhau'r darn yma yn eich geiriau eich hun. Gweler **Atodiad 2** am fwy o wybodaeth.

→ Annog aelodau

Dylech gwblhau'r darn yma yn eich geiriau eich hun. Gweler **Atodiad 2** am fwy o wybodaeth.

→ Cydweithrediad gyda'r Pwyllgor Safonau ac Arweinyddion Grwpiau eraill

Dylech gwblhau'r darn yma yn eich geiriau eich hun. Gweler **Atodiad 2** am fwy o wybodaeth.

Os gwelwch yn dda, a wnewch chi atodi unrhyw dystiolaeth berthnasol sydd gennych o'r camau rydych wedi eu cymryd o safbwynt y materion uchod.

Hyfforddiant Modiwlau Mandadol yn ystod y Cyfnod:

Gweler y rhestr o Hyfforddiant Mandadol sydd wedi ei gynnwys yn **Atodiad 4**.

Nifer o fodiwlau hyfforddiant mandadol sydd angen eu cwblhau gan holl aelodau'r Grŵp:		Nifer o fodiwlau sydd wedi eu cwblhau:	
Nifer o aelodau o fewn y grŵp sydd wedi cwblhau'r holl fodiwlau mandadol gofynnol:			
Nifer yr aelodau sydd wedi derbyn hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad yn benodol:			

Cyfarfodydd rheolaidd o'r Grŵp yn ystod y Cyfnod:

Nifer o gyfarfodydd Grŵp sydd wedi eu cynnal ar gyfer holl aelodau'r Grŵp:	
---	--

Adolygiad blynyddol rhwng aelodau a'r Arweinydd Grŵp yn ystod y Cyfnod:

Nifer yr aelodau sydd wedi cael cynnig adolygiad blynyddol gyda'r AG:	
Nifer yr aelodau sydd wedi derbyn y cynnig uchod gyda'r AG:	
Nifer yr aelodau sydd wedi mynychu cyfarfod adolygiad blynyddol gyda'r AG:	

Adroddiadau Blynyddol, sy'n cael eu hystyried gan y Pwyllgor fel arfer dda, ar gyfer y Cyfnod:

Nifer yr aelodau sydd wedi cyflwyno adroddiad blynyddol:	
---	--

Cofrestr Sefydlog o Ddiddordebau Personol:

Nifer yr aelodau sydd wedi adolygu eu Cofrestr Sefydlog o Ddiddordebau Personol:	
---	--

Cwynion:

Cwyn gan: (nodwch y niferoedd)	Y camau a gyrhaeddwyd:		
	Anffurfiol	Protocol Datrysiaid Lleol	OGGC
aelod o'r cyhoedd			
swyddog			
aelod o'r un grŵp gwleidyddol			
aelod o wahanol grŵp gwleidyddol / ddim mewn grŵp gwleidyddol			

Cyfarfodydd cefnogi:

Nifer yr aelodau sydd wedi cael cynnig cyfarfod cefnogi gan yr AG:	
Nifer yr aelodau sydd wedi derbyn y cynnig am gyfarfod cefnogi gan yr AG:	

Ystyriaeth o eleni o gymharu gyda'r llynedd:

Mae copi o'r ffurflen a dderbyniwyd gennych y llynedd wedi ei atodi. Eglurwch isod, os gwelwch yn dda, pa faterion rydych yn ystyried eu bod wedi gwella eleni?

Mae copi o'r ffurflen a dderbyniwyd gennych y llynedd wedi ei atodi. Eglurwch isod, os gwelwch yn dda, pa faterion rydych yn ystyried sydd angen sylw ar gyfer y flwyddyn nesaf gennych?

Anfonwch eich adroddiad, os gwelwch yn dda, at y Swyddog Monitro drwy ebostio LynnBall@ynysmon.llyw.cymru

Arwyddwyd gan yr AG: _____ **Dyddiad:** _____

Camau a gymerwyd gan yr Arweinydd Grŵp i hybu cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad:

Dylid cwblhau'r rhan yma o'r adroddiad yn eich geiriau eich hun.

Nid oes angen cynnwys yr holl wybodaeth a sonir amdano isod. Mae'r materion sy'n dilyn wedi eu cynnwys fel esiamplau o'r math o wybodaeth y gellid ystyried ei gynnwys fel rhan o'ch ymateb ac yn seiliedig ar y [Canllaw Statudol](#) sydd wedi ei gyhoeddi gan Lywodraeth Cymru ar Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Ymrwymiad personol:

- Wedi dangos ymrwymiad personol i ddatblygu drwy fynychu hyfforddiant perthnasol mewn perthynas â chydaddoldeb a safonau, gan gynnwys y Cod Ymddygiad;
- Wedi gosod esiampl drwy ddangos egwyddorion ymddygiad mewn bywyd cyhoeddus yn cynnwys moesgarwch a pharch yn benodol;
- Wedi defnyddio eich dylanwad i hybu diwylliant cadarnhaol;
- Wedi hybu diwylliant sy'n cefnogi safonau ymddygiad uchel ac uniondeb o fewn y grŵp;
- Wedi delio â phroblemau yn syth;
- Wedi hybu cwртеisi a pharch wrth gyfathrebu â'r grŵp ac yn ystod cyfarfodydd o'r grŵp ac yn ystod cyfarfodydd ffurfiol o'r cyngor;
- Wedi gweithio er mwyn gweithredu unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau ynghylch gwella safonau;

Annog aelodau'r grŵp:

- wedi annog aelodau'r grŵp i ddatblygu a mynychu hyfforddiant perthnasol mewn perthynas â chydaddoldeb a safonau, gan gynnwys y Cod Ymddygiad;
- wedi sicrhau bod y rhai a enwebir i bwyllgorau wedi derbyn yr hyfforddiant a argymhellir ar gyfer y pwyllgor hwnnw;

Cydweithio gydag eraill:

- wedi hybu datrysiadau anffurfiol yn y cyngor, a gweithio gyda'r pwyllgor safonau a swyddog monitro i ddatrys materion yn lleol;
- gweithio gyda'r pwyllgor safonau i adnabod patrymau ymddwyn amhriodol, eu hystyried, a mynd i'r afael â nhw e.e. drwy awgrymu neu ofyn am hyfforddiant briodol, gofyn am ddileu negeseuon amhriodol oddi ar wefannau cymdeithasol neu gofyn i ystyried ymddiheuro;
- wedi mynychu cyfarfod o bwyllgor safonau'r cyngor ar gais i drafod materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad;
- wedi mynychu cyfarfodydd gyda'r Swyddog Monitro a/neu Arweinyddion Grŵp eraill i drafod materion yn ymwneud ag ymddygiad yn ôl y galw;
- wedi gweithio gyda'r Arweinyddion Grwpiau eraill o fewn rheswm, i gefnogi cynnal safonau ymddygiad uchel ar y cyd o fewn y cyngor.

Materion eraill allai fod yn berthnasol:

- Rydych wedi adolygu Canllaw yr Ombwdsmon ar y Cod Ymddygiad yn ystod y flwyddyn. Rydych wedi annog aelodau eich Grŵp i wneud yr un modd.
- Rydych wedi ystyried Newyddlenni y Pwyllgor Safonau yn ystod y flwyddyn. Rydych wedi annog aelodau eich Grŵp i wneud yr un modd.

Gofynnir wrthyhch am atodi tystiolaeth berthnasol. Yn unol â'r [Canllaw Statudol gan Lywodraeth Cymru](#), awgrymir bod tystiolaeth yn gallu cynnwys nodiadau cyfarfodydd, copiau o ohebiaeth, archwiliadau hyfforddiant aelodau ar faterion megis cydraddoldeb a'r Cod Ymddygiad, a chamau a gymerwyd i fynd i'r afael ag unrhyw fylchau yn yr hyfforddiant hwnnw.

10 Egwyddor Ymddygiad mewn Bywyd Cyhoeddus statudol yng Nghymru

- Bod yn anhunanol
- Gonestrwydd
- Uniondeb a Phriodoldeb
- Dyletswydd I hybu'r gyfraith
- Gwarchod
- Gwrthrychedd wrth wneud Penderfyniadau
- Cydradoldeb a pharch
- Bod yn Agored
- Atebolrwydd
- Arwain

DRAFT

Modiwlau Hyfforddiant Mandadol

- Cod Ymddygiad *
- Diogelwch Seibr *
- Diogelu #
- Prosesu Gwybodaeth (GDPR) #
- Cydraddoldebau #
- Technoleg Gwybodaeth *

* = yn ofynnol o fewn 6 mis i aelod gael eu hethol

= yn ofynnol o fewn 12 mis i aelod gael eu hethol

Yn ogystal â:

- Ar gyfer holl Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion y Cyngor a'i Bwyllgorau:
 - Cadeirio Cyfarfodydd Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion
Yn ofynnol ar ethol yn Gadeirydd / Is-Gadeirydd ac yna pob dwy flynedd os ail-etholir.
- Yr Hyfforddiant perthnasol ar gyfer aelod o Bwyllgor penodol, yn cynnwys:
 - Pwyllgor Cynllunio
 - Pwyllgor Trwyddedu
 - Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant
 - Pwyllgor Apwyntio

Mae gofyn i Aelodau gwblhau ac ail-adrodd yr hyfforddiant mandadol gofynnol yn unol â'r manylion â gyhoeddir gan y Cyngor.